

Tellinger av hekkende sjøfugl i sjøfuglreservatene i Telemark 2007

NOF-Telemark rapport 2008 – 1
Rune Solvang & Harald Skarboe

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)
Avdeling Telemark
Foreningen for fuglevern

Sammendrag

Det ble foretatt tellinger av hekkende sjøfugl i sjøfuglreservatene i Telemark for 33. året på rad (1974-2007). Dette er den lengste tidsserien i overvåkingen av sjøfugl langs Skagerakkysten, og en av de lengste biologiske tidsseriene i Telemark. Det er medlemmer i Norsk Ornitologisk Forening avdeling Telemark som gjennomfører tellingene og utarbeider årsrapport på oppdrag for Fylkesmannen i Telemark.

Metoden består i å telle opp/anslå antall hekkende par sjøfugl i reservatene basert på en fastlagt metodikk, og de senere år en fastlagt telleinstruks. Årets tellinger ble gjennomført som planlagt med tre tellinger i hvert av de 27 reservat. 1 telling, som i noen tilfeller har blitt forsinket pga av vær etc., ble gjennomført i tilfredsstillende periode.

Bestandene av sjøfugl i skjærgården i Telemark viser i dette korte tidsrommet store endringer. Totalt 1612 hekkende par sjøfugl ble registrert i 2007. Dette er en oppgang fra 1432 par i 2006. 2006 var det året med det laveste antall registrerte sjøfugl i reservatene siden tellingene startet i 1974.

Gråmåke er som vanlig den tallrikaste sjøfuglarten i reservatene. 497 par ble registrert i 2007. Ærfugl er den nest vanligste, og 321 par ble registrert i 2007. Den tredje vanligste arten er sildemåke med 281 par i 2007.

Omborgsnesholmene i Bamble var det reservatet med flest antall par sjøfugl. 260 par ble registrert her i 2007 med gråmåke (120 par), sildemåke (87 par) og ærfugl (25 par) som dominerende arter. Deretter fulgte Lille Danmark inkl Dynga med 216 par og Stråholmstein med 213 par. Flere reservater var i 2007 fattige på hekkende sjøfugl med under fem hekkende par. Bukkholmskjæra var igjen det mest fuglefattige reservatet, sammen med Hattholmen, med fire hekkende par sjøfugl. De fuglerikeste holmene var som vanlig også de holmene med flest antall hekkende par, med Stråholmstein med tolv hekkende arter sjøfugl som det meste.

Fire rødlistede arter (tre sjøfuglarter) hekker i reservatene; makrellterne (VU-sårbar) og teist, hettemåke og steinskvett (alle NT-nær truet). Sivhøne (NT) er tidligere tilfeldig blitt registrert hekkende i reservatene (på Stråholmstein).

Andefugl

Knoppsvane og grågås har hatt en jevn bestandsøkning i reservatene i perioden 1974-2007. Knoppsvanebestanden har nå stabilisert seg på et noe lavere nivå på 5-6 par de siste 5 år. Grågåsbestanden i skjærgården synes fortsatt å øke. Årets resultat på 43 par er det høyeste som er registrert. Ærfuglbestanden har hatt en jevnt økende bestandsutvikling siden tellingene i 1974-2004, fram til ca. 2004. Det har vært en kraftig nedgang i ærfuglbestanden fra 2005 til 2006-2007 fra 546 par til 320 par. Vi må tilbake til slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet for å finne tilsvarende lave antall for ærfugl. Dette støttes av reirtellingene.

Siland (18 par), gravand (9 par), stokkand (6 par) og toppand (4 par) ble registrert i reservatene i 2007.

Årets resultat på ni par gravand er noe lavere enn tidligere år. Da arten er i tilbakegang i andre områder, for eksempel Vest-Agder og Oslo & Akershus, er det viktig å følge artens utvikling. Gravand registreres mindre frekvent ved en del reservater i indre og midtre deler av skjærgården, og for enkelte reservat er det over 10 år siden arten er registrert. Toppand ble ny hekkeart i reservatene i 2000. Også i 2006 ble det registrert fire par ved Omborgsnesholmene og to par på Lagmannskjær. Dette er ny rekord.

Disse dataene baserer seg nesten utelukkende på observasjoner av voksne fugler i reservatene, og få sikre hekkefunn gjøres. Reirtellinger er den best egnede metoden for å dokumentere hekkefunn knyttet til andefugl.

Vadefugl

Tjelden har en forholdsvis stabil bestand i reservatene, i hvert fall fram til 2000. Årets 49 par er dog noe lavere enn normalt. Muligens ser vi nå en tendens til en svak nedgang i bestanden. Steinvender er knapt registrert i reservatene i perioden 1998-2006, bortsett fra 2002 og 2004 (meget sannsynlig trekkende fugler). Steinvender er ikke funnet hekkende i skjærgården på 15 år, og må betraktes som forsvunnet/utdødd i Telemark. Arten er på rødlista i Sverige og Danmark. Rødstilk hekker i beste fall meget fåtallig i reservatene i utskjærgården. Få konkrete hekkefunn av arten er kjent fra reservatene.

Måker

Stormåkene gråmåke og svartbak har hatt en solid bestandsutvikling i reservatene siden tellingene startet i 1974. Bestanden av svartbak har blitt tredoblet (fra 50 til rundt 150 par), mens bestanden av gråmåke har blitt femdoblet fram til midten av 1990-tallet (fra 100-150 par til maksimalt 676 par i 1996). Gråmåka har hatt en nedgang i hekkebestanden på ca. 200 par i perioden 1997 til 2006. Vi må helt tilbake til 1985 for å finne et lavere antall hekkende par gråmåke enn i 2006. En lignende nedgang er ikke registrert hos svartbak, hvor man kanskje kunne forvente tilsvarende bestandsendringer og årsaksforhold. Allikevel er bestanden av gråmåke ca. fire ganger høyere enn da tellingene startet. Sildemåka har også vist svingninger, men bestanden synes stabil eller i svak oppgang 200-250 par. Årets resultat på 260, er en nedgang fra fjoråret med 297 par. Felles for stormåkene er at disse artene kan være vanskelige å telle nøyaktig i de store hekkekoloniene, og en må forvente en viss usikkerhet knyttet til tellingene. Avvik på noen 10-talls par kan skyldes tilfeldigheter ved telletidspunktet.

Småmåkene fiskemåke og hettemåke har i motsetning til stormåkene hatt en svært negativ bestandsutvikling i reservatene. Den negative utviklingen fortsatte også i 2006. Bestandene har gått jevnt nedover for begge arter siden 1980-1982. I 1975 hekket 1400 par fiskemåke i reservatene, mens det i 2006 var kun 136 par. Dette er en reduksjon i hekkebestanden på mer enn 90 % på under 30 år. Utviklingen for hettemåka har vært enda mer dramatisk, og arten var i 2003 forsvunnet fra sjøfuglreservatene. I år ble arten kun registrert i reservatene med ett par. I 1977 hekket 800 par, mens kun 1-12 par er registrert i reservatene i perioden 1998-2002. Situasjonen for hettemåke i Telemarksskjærgården er kritisk. Fiskemåka har forflyttet seg fra skjærgården og innover i byene, men det er få undersøkelser som viser om dette har kompensert for den sterke reduksjonen i den skjærgårdshekkende bestanden. For hettemåka derimot har ikke en lignende forflytting skjedd, og ingen større kolonier av arten er kjent i innlands-Telemark. Arten har også blitt borte som hekkefugl i Børsesjø.

Terner

Makrellterne har også hatt en urovekkende nedgang i bestanden de siste årene. Årets resultat på 28 par er en nedgang fra fjoråret, og bare litt over det laveste som noen gang er registrert i reservatene (23 par i 2003). Fra 1974 til 1982 var det flere år hvor det ble registrert mer enn 200 par i reservatene. Makrellterne er, i motsetning til fiskemåke, svært fåtallig i innlandet i Telemark. Hekkebestanden langs kysten utgjør det meste av hekkebestanden i Telemark. Noen hekkekolonier av makrellterne opptrer utenom reservatene.

Nyinnvandrede og regionalt utryddede arter

Steinvender er i dag å betrakte som forsvunnet/utdødd som hekkefugl i skjærgården. Tyvjo (NT-nær truet) skal tidligere (før 1970) ha hekket i skjærgården (Rune Bergstrøm pers.medd.). Den er forsvunnet som hekkefugl i Aust-Agder også (Christian Steel pers.medd.). I perioden 1974-2007 har grågås (1976), knoppsvane (1984), kanadagås (1999) og toppand (2000) etablert seg som hekkefugler i reservatene. Tyvjo skal ha hekket med inntil 1-5 par i Aust-Agder inntil 1980-tallet (Roald Bengtsson under utarbeidelse, hekkefuglatlas for Aust-Agder).

Burøytjern NR.. Lokalteten telles ikke i forbindelse med reservattellingene men telles i forbindelse med totaltelling. Burøytjern er et av få hekkeområder i Telemark for rødstilk. Foto: Rune Solvang.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Sammendrag.....	1
1. Innledning	5
2 Reservatenes beliggenhet	6
3. Metode	7
3.1 Tellemetodikk	7
3.2 Metodekommentarer	8
4. Resultater	8
4.1 Metode	8
4.2 Deltakere	9
4.3 Vær.....	9
4.3 Reservatvis oppsummering 2003-2007.....	10
1. Furuholmen, Porsgrunn kommune.....	10
2. Vestre Skjæret, Porsgrunn kommune.....	11
3. Lagmannskjær, Skien kommune.....	11
4. Omborgsnesholmene, Bamble kommune	12
5. Krogshavn, Bamble kommune.....	13
6. Lille Såstein, Bamble kommune	13
7. Kråka, Bamble kommune	14
8. Lindholmane, Bamble kommune	14
9. Selskjæra, Bamble kommune.....	15
10. Stråholmstein, Kragerø kommune	15
11. Raudholmane, Kragerø kommune	16
12. Lille Danmark, Kragerø kommune	17
13. Torskholmen, Kragerø kommune	17
14. Ropen, Kragerø kommune	18
15. Stutsholmskjæra, Kragerø kommune.....	18
16. Geitholmsundet, Kragerø kommune	19
17. Gjesskjæra, Kragerø kommune.....	19
18. Stangskjæra, Kragerø kommune	19
19. Hattholmane, Kragerø kommune	20
20. Skadden, Kragerø kommune.....	20
21. Østre Rauane, Kragerø kommune	21
22. Tviskjær, Kragerø kommune	22
23. Rognholmen, Kragerø kommune	22
24. Bukkholmskjæra, Kragerø kommune	22
25. Teineskjær, Kragerø kommune.....	23
26. Lille Fengesholmen, Kragerø kommune.....	24
27. Kjeholmskjæra, Kragerø kommune	24

1. Innledning

Norsk Ornitologisk Forening avdeling Telemark har siden 1974 gjennomført tellinger av hekkende sjøfugl i Telemarks 27 sjøfuglreservater. Telling av hekkende sjøfugl i reservatene er utført på oppdrag for Fylkesmannens miljøvernavdeling i Telemark med en ramme på 24 000 kroner for 2007. Denne rapporten bygger på tidligere års rapporter, og konklusjoner fra siste års rapport er til enhver tid mest gyldige.

I tillegg utfører NOF-Telemark reirtellinger på åtte sjøfugllokaliteter, sju sjøfuglreservat samt en lokalitet som ikke er vernet (Vestre Rauen). Videre gjennomfører NOF-Telemark overvåking av hekkende makrellterne i en indre og ytre sone i skjærgården. Reirtellingene og overvåkingen av makrellterne er utført på oppdrag for Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) med en ramme på 25 000 kroner. Disse tellingene inngår i det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugl (se Lorentzen 2006). For Telemark sin del inngår ærfugl og måker/turner i det nasjonale overvåkingsprogrammet.

NOF-Telemark har nedsatt en komité som tar seg av den administrative delen av arbeidet og som har ansvaret for at tellinger blir gjennomført. Sjøfuglkomitéen bestod i 2007 av Rune Solvang, leder (Oslo), Øyvind Olsen (Kragerø) og Harald Skarboe (Kragerø). Rune Solvang har overtatt som leder av sjøfuglgruppa fra 2005.

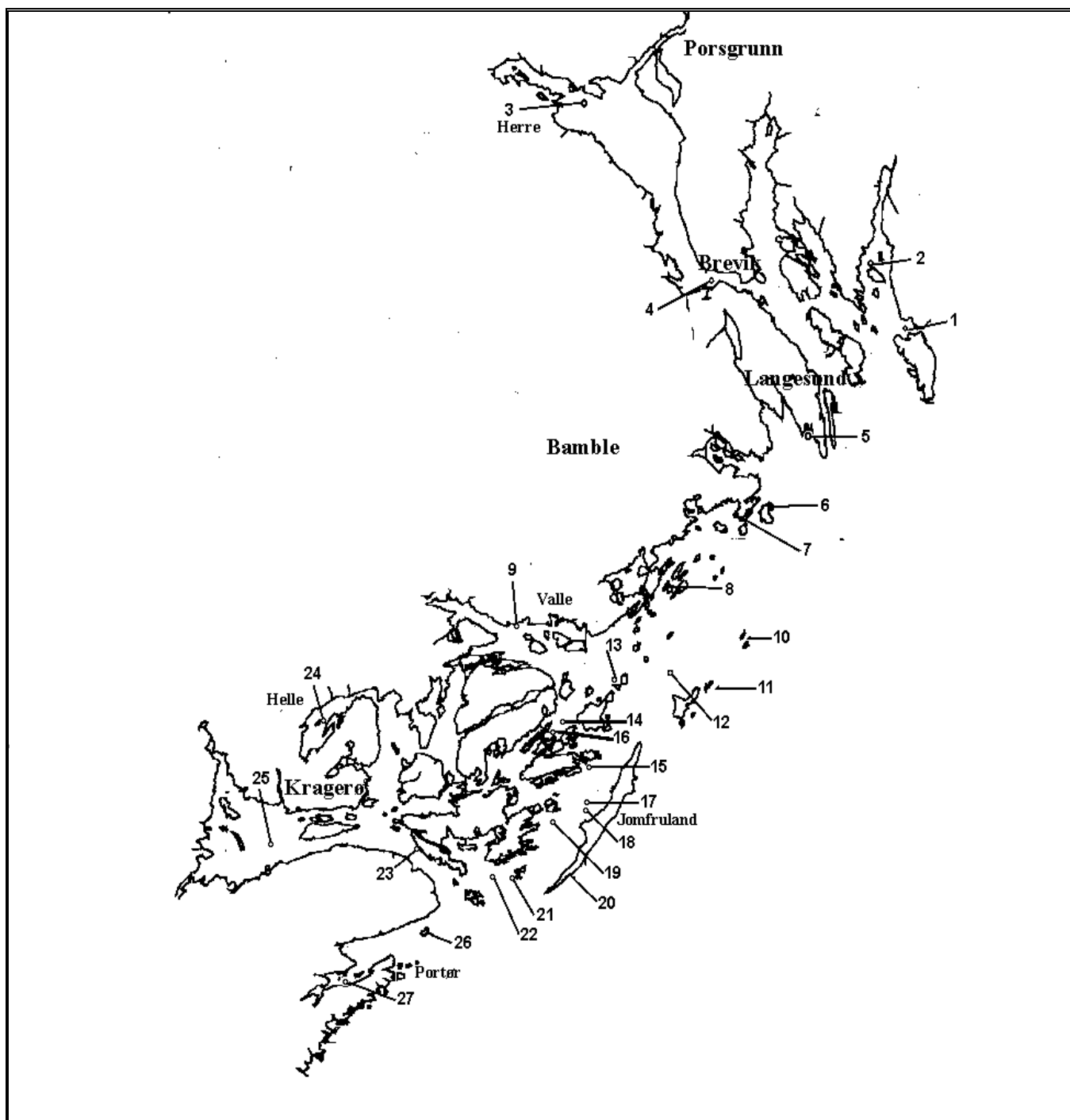
NOF Telemark har et langsiktig ønske om å samle inn alle rådata fra tidligere tellinger og gjennomgå disse i detalj.

NOF Telemark ønsker for øvrig et mer profesjonelt tellemannskap i årene framover, dvs. at NOF Telemark betaler en mindre godtgjørelse til fast tellemannskap som får ansvaret med gjennomføring med alle tellinger i ulike soner til fastsatt tidspunkt. I 2007 ble dette gjennomført med gode resultater.

Vi vil rette en stor takk til de som har deltatt i årets arbeid. Uten deres hjelp hadde det ikke vært mulig å gjennomføre dette omfattende registreringsprosjektet.

Vi håper de er villige til å gjøre en ny innsats i neste års sesong.

2 Reservatenes beliggenhet

1. Furuholmen	11. Raudholmane	21. Østre Rauane
2. Vestre Skjæret	12. Lille Danmark	22. Tviskjær
3. Lagmannsskjær	13. Torskholmen	23. Rognholmen
4. Omborgsnesholmene	14. Ropen	24. Bukkholmskjæra
5. Krogshavn	15. Stutsholmskjæra	25. Teineskjær
6. Lille Såstein	16. Geitholmsundet	26. Lille Fengesholmen
7. Kråka	17. Gjesskjæra	27. Kjeholmskjæra
8. Lindholmane	18. Stangskjæra	
9. Selskjæra	19. Hattholmen	
10. Stråholmstein	20. Skadden	

3. Metode

Det gjennomføres tellinger av Telemarks 27 sjøfuglreservater tre ganger i løpet av hekkesesongen, se for øvrig program for sjøfuglprosjektet. Sjøfuglreservatene ble opprettet i 1980. I 2006 ble vernet av Ropen og Teineskjær opphevet fordi disse reservatene har hyttebebyggelse og har begrenset antall hekkende par sjøfugl. For å opprettholde kontinuiteten i tellingene telles fremdeles disse reservatene.

Tellingen foregår ved å telle antall voksne individer av hver art på eller ved holmene. Dette gir grunnlag for et estimat på antall hekkende par.

Sjøfugltelling med Fuglestasjonens båt Pirolen 3. Trond Eirik Silsand er kaptein. Foto. Rune Solvang.

3.1 Tellemetodikk

Tellingen foregår ved å kjøre langsomt rundt lokaliteten og tell/anslå individ voksne fugler (antall par). På store/uoversiktlige holmer og/eller holmer med svært mange fugler kan det være nødvendig å bruke "ørnemetoden". "Ørnemetoden" består i å stå oppreist i båten og bevege armene opp og ned for å få alle fugler på vingene slik at man får talt opp antall individer. Denne metoden har vært brukt spesielt mye tidligere år, men brukes mindre i dag. I enkelte reservater kan det være nødvendig å gå i land på holmen for å få bedre oversikt, men dette gjøres i liten grad utover reirtellingene. Fuglene vil da legge seg på vannet utenfor holmen og telles enkelt opp. Forstyrrelsen er kortvarig og fuglene vender fort tilbake til holmene.

Skadden ble tidligere telt både fra båt og på land. Skadden telles nå utelukkende fra land. Krogshavn har de senere år blitt telt fra land så lenge Bjørn Kjellemyr har utført tellingene (Bjørn Kjellemyr pers.medd.). Krogshavn ble første gang telt i 1980, ikke i 1974, som de andre reservatene.

3.2 Metodekommentarer

Hvor mange individ/par av hver enkelte art som registreres i sjøfuglreservatene vil variere.

Dette vil blant annet avhenge av i hvilken del av hekkesyklusen arten befinner seg. Hos måkefugler framkommer de sikrest dataene rundt klekkesid da både hannen og hunnen da holder seg på hekkeplassen. 2 telling er her best egnet. Andefugler vil være vanskeligere å tolke da enkeltindivider og småflokker vil kunne holde seg ved holmen uten å hekke på holmen. Observasjoner av rugende fugler og kull er spesielt verdifullt men kull kan vandre relativt langt fra hekkehølen. Reirtelling er best egnet for å fange opp andefugler. Det registreres få hekkefunn og få kull av andrefugler i reservatene bortsett fra ærfugl. Disse artene har skjult hekkeadferd ved at reirene som regel skjules godt, og nyklekte andekull kan få dager etter klekking bevege seg et stykke vekk fra hekkeplass.

Kontinuitet er viktig for å få sammenlignbare telleresultat. I en periode på over 30 år er det naturlig nok mange personer som har vært involvert i tellingene. Spesielt god kontinuitet har det vært i tellingene i Kragerø ved at Harald Skarboe og Øyvind Olsen har utført tellingene gjennom mange år. Kontinuiteten ved tellingene rundt Jomfruland og i Grenland har vært varierende men det har som regel vært erfarent tellepersonell på tellingene men ikke nødvendigvis de samme personene i etterfølgende år. Dataene bør ses i lys av dette.

4. Resultater

4.1 Metode

Tellingene kom i gang som normalt i begynnelsen av fredningsperioden i de fleste reservatene. 1. telling ble gjennomført i perioden 14.4-3.5. Grunnen til dette var problemer med båtene.

- 1.telling foregikk i perioden 10.4-15.5, fordelt på 7 turer.
- 2.telling foregikk i perioden 27.5-6.6, fordelt på 8 turer.
- 3.telling foregikk i perioden 9.6-3.7, fordelt på 7 turer.

4.2 Deltakere

For å gjennomføre tellingene ble kysten delt inn i fire tellesoner som administreres av en til to telleansvarlig pr sone.

Sone 1: Kragerø: Øyvind Olsen og Harald Skarboe.

Sone 2: Jomfruland-Stråholmen: Trond Eirik Silsand og Rune Solvang.

Sone 3: Bamble-skjærgården: Trond Eirik Silsand (1 og 2. telling) og Bjørn Kjellemyr (3. telling).

Sone 4: Innenfor Langesund-Frierfjorden: Trond Eirik Silsand (1 og 2. telling) og Erik Edvardsen (3. telling).

Følgende personer var med på flere tellinger i reservatene i 2007:

Jonas Cleve, Øyvind W. Johannessen, Anders Faugstad Mæland og Roger Ehnebo.

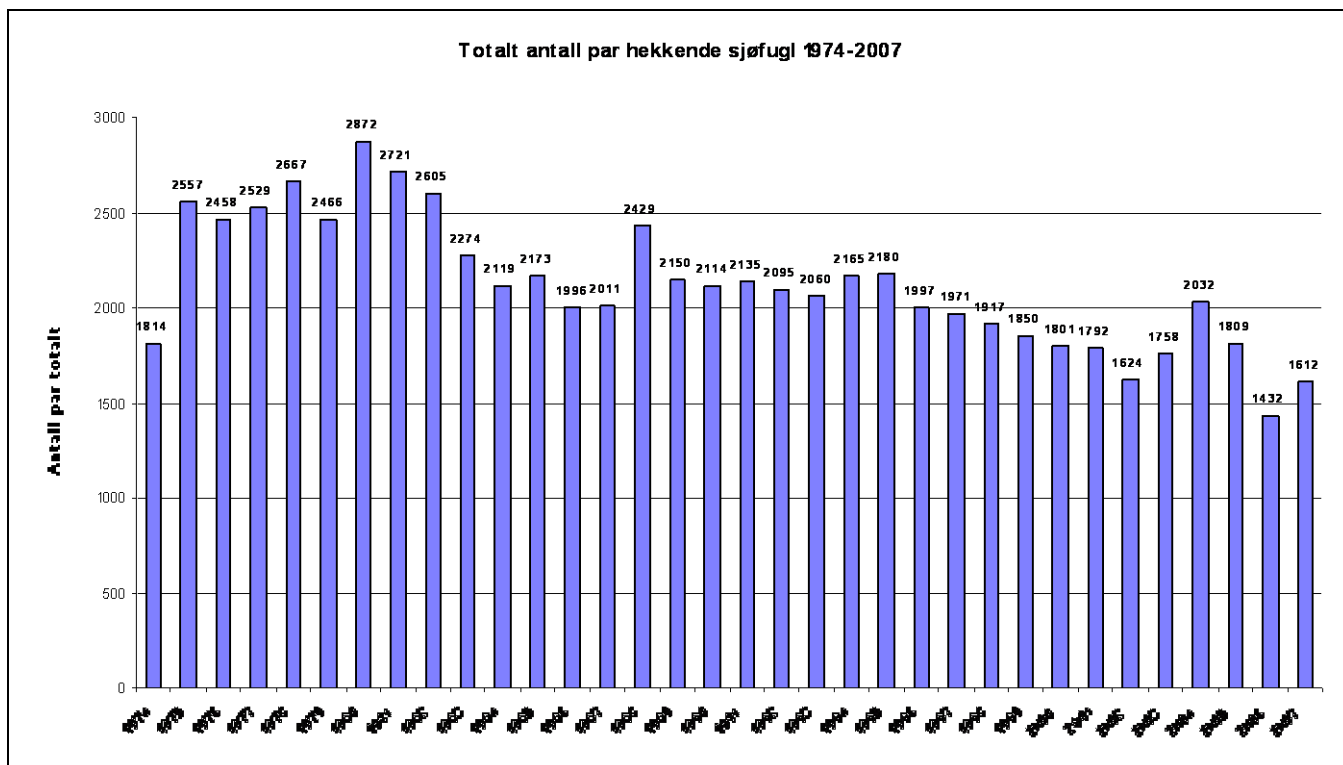
Takk til alle som deltok i tellingene.

4.3 Vær

I hele fredningsperioden har det vært en forholdsvis ustabil værtype. Fra fredningens start i midten av april og til midten av mai var det bra vær. Fra midten av mai og ut måneden var været mer ustabilt, men så kom første halvdel av juni med skikkelig sommervær med dagstemperaturer på 25 grader og mer. Siste halvdel av juni der i mot var været preget av mye kaldt vær og regn. Slik fortsatte det ut i juli til fredningstidens slutt.

4.3 Reservatvis oppsummering 2003-2007

Grønn markering viser arter som med sikkerhet er registrert hekkende i de enkelte naturreservatene. Denne oversikten vil bygges ut etter hvert som gamle rådata gjennomgås, og instruksene for sjøfugltellingene følges opp.

Oversikt over totalt antall par hekkende sjøfugl i reservatene 1974-2007.

1. Furuholmen, Porsgrunn kommune

Furuholmen er en liten holme på nordsiden av Håøya. Reservatet hadde fram til 1996 en stor koloni av hettemåke og 105 par hekket i 1996. Kolonien hadde for første gang mer enn 10 par i 1982 (30 par). Hettemåke har siden 1997 vært borte fra reservatet (bortsett fra 23 par som hekket i 2004). Fiskemåkebestanden går også tilbake i reservatet. Siden 2002 er bestanden redusert med nærmere tre fjerdedeler, og med elleve par i 2007 ligger hekkebestanden på de siste års lave antall. Til sammenligning hekket rundt 50-125 par på begynnelsen av 1990-tallet. Basert på reirtellinger har ikke stormåkene hekket i reservatet i perioden 1999-2006. Makrellterne har også blitt en uregelmessig hekkefugl på Furuholmen, fram til 1982 var arten årlig med flere år med 10-12 hekkende par. I 2007 var arten nok en gang fraværende. Grågås er ikke dokumentert hekkende på holmen men et par ble observert i 2004 og så langt tilbake som i 1994. Verken knoppsvane eller kanadagås hekket i 2007, for første gang på mange år.

Antall par i reservatet 2003-2007.

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødtilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	11	1	-	-	-	-	-	-	8	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	22
2004	12	-	-	-	3	23	-	-	9	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	50
2005	7	-	1	-	-	4	-	-	18	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	33
2006	9	-	-	-	-	1	-	-	8	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	20
2007	11	1	-	-	-	-	-	1	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	22

2. Vestre Skjæret, Porsgrunn kommune

Vestre Skjæret er en liten holme ytterst i Langangsfjorden. Kun 11 hekkende par sjøfugl ble registrert i 2007. Bestanden av fiskemåke har gått tilbake med 75 % siden 2003, og var i 2006 kun på fire par, og seks par i år. Som mest hekket 55 par i 1988. Makrellterne-koloniene er, som på Furuholmen, også borte. Maksimale ble 36 par registrert i 1974. Nå hekker i beste fall solitære par. Bestanden av ærfugl er liten, men forholdsvis stabil. Ærfugl ble første gang registrert her i 1992, men etablerte seg ordentlig i 1994 (3 par). Knoppsvane ble registrert her i 1987, som den første lokaliteten i indre deler av skjærgården. Grågås har etablert seg her de siste tre årene (2004-2006), men ble ikke registrert i år.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødtilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	15	1	-	-	1	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	23
2004	9	1	-	1	-	-	-	1	5	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	9	20
2005	4	-	1	-	1	-	-	-	8	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	16
2006	4	1	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	10
2007	6	-	-	-	1	-	-	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	14

3. Lagmannskjær, Skien kommune

Lagmannskjær er en liten høy holme innerst i Frierfjorden. Her var det tidligere en stor koloni med hettemåke. Hettemåkekolonien hekket på Furuholmen i perioden 1974-1991. Som mest hekket 350 par i 1980, 1984 og 1985. I 1991 hekket 90 par hettemåke også på Furuholmen. Sildemåkene har overtatt holmen. I 1995 ble for første gang over 10 par sildemåke registrert i reservatet (11 par). I 2006 ble sildemåkebestanden anslått til 70 par. Dette er det høyeste antall av sildemåke som er registrert på lokaliteten. I 2007 var det 48 par sildemåke på holmen. Gråmåke har siden 1996 blitt årlig registrert i reservatet etter å ha vært sporadisk til uregelmessig forut for dette. Bestanden synes nå å ligge stabilt rundt fem par. Noen få par med fiskemåke hekker også. Arten har alltid vært fåtallig på Lagmannskjær. Hekkebestanden har alltid vært under 5 par (bortsett fra 7 par i 1974). Lagmannskjær er også en tilnærmet fast hekkelokalitet for knoppsvane. Både knoppsvane og kanadagås hekket i 2007 og begge par ble registrert rugende 3.5. Hele tre par grågås ble registrert i 2007 basert på observasjon av tre par 3.5. Toppand etablerte seg som hekkefugl her i 2005 (1 par), 2006 (2 par) og ett par i år.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellerne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødteilk	Teist	Skjærplekke	Antall arter	Antall par
2003	3	5	2	52	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	66
2004	1	4	1	40	-	-	-	1	10	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8	59
2005	-	5	4	55	-	-	-	-	5	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	7	72
2006	3	5	5	70	-	-	-	-	8	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	8	95
2007	-	5	3	48	-	-	-	2	12	-	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	9	76

4. Omborgsnesholmene, Bamble kommune

Omborgsnesholmene består av to større og flere mindre holmer utenfor Omborgsnes i Bamble, rett innenfor Grenlandsbrua E18. Holmene er vegetasjonsrike. Omborgsnesholmene har de siste årene hatt den største sjøfuglkolonien i Telemark.

Omborgsnesholmene har en stor bestand av stormåker, spesielt gråmåke og sildemåke. Stormåkene har som mange andre lokaliteter tatt over holmen på bekostning av hettemåke og fiskemåke. Det er dog fremdeles en liten bestand av fiskemåke. Fiskemåke hadde bunnotering med 12 par i 2006, mens det i 2007 ble registrert 16 par. Til sammenligning ble hele 135 par fiskemåke registrert i 1989. Dette tilsvarer i dag hele fiskemåkebestanden i alle sjøfuglreservatene. Hettemåkene hekket i reservatet fram til 1981. 700 par hekket som mest i 1977. Sildemåkebestanden er i økning, fra 14 par i 1989 til som mest 94 par i 2004. Fra 2003 til 2004 hadde bestanden av sildemåke en stor økning fra rundt 50 par til rundt 90 par. Tilsvarende stor økning i gråmåkebestanden skjedde mellom 1990 og 1991, fra 30-40 par til 90 par. Gråmåke etablerte seg rundt 1980 (4 par). Bestanden har i perioden fra 1992-2007 vært stabil mellom 90-120 par. Svarbak hekker som regel med færre enn 10 par. 2005 var et unntak da mellom 14-21 par ble registrert på de tre tellingene. Seks par hekket i 2007.

Knoppsvane har vært en sporadisk hekkefugl siden 1991. Grågås etablerte seg på holmen i 2002 med ett par. Reirfunn er ikke dokumentert av grågås på reirtellingene, men 1. reirtelling har i mange tilfeller vært gjort for sent til å fange opp sikre hekkinger. Fire kull av grågås ble registrert på lokaliteten 23.5. Ærfugl etablerte seg som hekkefugl på holmen i 1993 (et par). I 2000 ble det for første gang registrert over 10 ærfuglreir i reservatet. Økningen har fortsatt fram til i 2006 (42 reir) og 2007 (37 reir). Dette viser en kraftig økning i innskjærgården de siste 10-15 årene. Siland observeres årlig i reservatet etter at første registrering ble gjort i 1983. Ut på sommeren, når silanda hekker, er vegetasjonen på holmene omfattende, og det kan være noe tilfeldig hvor mange reir som blir registrert. Som mest er fem reir av siland blitt funnet, og dette gjør Omborgsnesholmene til det viktigste reservatet for arten i Telemark. I 2007 ble ingen registrert. Gravand har siden 1995 hatt en mer uregelmessig opptreden i reservatet, og er ikke registrert de siste fire årene. Siste dokumenterte hekking av gravand er i 1991. Toppand etablerte seg som ny hekkefugl ved Omborgsnesholmene og i reservatene i 2000. Tre par toppand hekket her i 2007.

Det kan være vanskelig å få en oversikt over antall hekkende par, spesielt av stormåker.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettmåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødtilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	28	94	3	47	-	-	-	3	28	2	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	11	209
2004	34	104	7	94	-	1	-	2	37	2	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-	11	287
2005	21	120	21	64	-	-	-	2	31	2	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	9	265
2006	12	78	7	87	-	-	-	5	28	2	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	9	224
2007	16	120	6	81	-	-	-	2	25	2	4	-	1	-	3	-	-	-	-	-	10	260

5. Krogshavn, Bamble kommune

Krogshavn er en stor holme i Rognsfjorden i Bamble, rett ved den populære badeplassen Krogshavn i Langesund. Krogshavn ble i sin tid fredet på privat initiativ. Krogshavn kom første med i tellingene i 1980. Tellingene de siste årene er foretatt fra land. Ærfugl etablerte seg i 1983 med 3 par. Grågås etablerte seg i 2003, og i 2007 ble ett par registrert. Fiskemåkebestanden har også her gått kraftig tilbake. I perioden 1980-1984 hekket 70-115 par fiskemåke. Fiskemåkebestanden har vært i økning her siden 2002-2003 da 4-5 par ble registrert. 18 par ble registrert i 2007. Svarbak etablerte seg her i 1992, og har de to siste årene hekket med to par. 2-3 par med tjeld hekker stabilt i reservatet. Skjærpiplerke er registrert enkelte år, blant annet i 2007.

Bestanden kan være noe utsatt for forstyrrelser i fredningstiden.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettmåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødtilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	5	3	1	-	-	-	-	-	32	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	45
2004	10	1	1	-	-	-	-	1	25	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	41
2005	31	5	1	1	1	-	-	-	15	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	60
2006	22	3	2	-	-	-	1	2	15	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	49
2007	18	1	2	-	-	-	-	-	10	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7	35

6. Lille Såstein, Bamble kommune

Lille Såstein ligger ytterst på Bamble-kysten, inntil Store Såstein. Lokaliteten har en stor bestand av ærfugl, en betydelig bestand av gråmåke og en del par med svarbak. De siste års gråmåkebestand på rundt 30-60 par er omtrent på samme nivå med 1974-1987. Hekkebestanden synes å variere noe da det enkelte år er registrert opptil 80-90 hekkende par gråmåke. Sildemåke hekket med 16 par i 1974, men er etter dette ikke registrert med flere enn 10 hekkende par. Reirtellinger har vist en svært stor tilbakegang av ærfugl de siste årene. Som mest er hele 137 reir registrert i 2.5.2003. Den tidligere store fiskemåkebestanden er nå nesten helt borte, og kun 1-5 par har hekket de siste årene. Som mest hekket 115 par i 1974. Gravand ble observert i høyere antall på 1970-tallet, og i flere år ble 3-4 par registrert. Lille Såstein har sannsynligvis en relativt fast bestand av skjærpiplerke, jfr. registreringer i 2005 og 2007.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettmåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødtilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	3	34	8	-	-	-	1	-	125	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	9	178
2004	3	55	11	8	1	-	1	2	116	3	2	-	-	-	-	-	-	1	-	2	12	205
2005	1	30	8	-	4	-	-	-	85	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8	135
2006	5	44	5	4	2	-	1	2	40	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	107
2007	3	33	11	2	-	-	1	2	45	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	10	102

7. Kråka, Bamble kommune

Kråka er en liten holme som ligger innenfor Mejulen på Bamblekysten. Kråka var tidligere en viktig hekkelokalitet for sjøfugl med flere ti-talls hekkende par sjøfugl. Lokaliteten har nå kun små bestander av måker og ærfugl, og hekkebestanden ligger nå rundt 10 par hekkende sjøfugl. Hovedgrunnen til tilbakegangen er at fiskemåke ikke lenger eller hekker fåtallig på lokaliteten. Fiskemåke har ikke hekket her de siste årene. På begynnelsen av 1990-tallet var det en fast liten hekkebestand på 5-10 par. Fram til 1988 var det årlig over 20 hekkende par fiskemåke her, og opptil 70 par ble registrert i 1980 (samt 120 par i 1975). Svartbak etablerte seg her i 1980, og har vært så å si årlig (bortsett fra de siste årene).

Reservatet er utsatt for forstyrrelser i fredningstiden.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettmåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødtilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	1	3	-	-	-	-	-	-	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	13
2004	-	-	1	-	-	-	-	-	10	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4	13
2005	-	1	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	7
2006	-	2	1	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	9
2007	2	-	1	-	-	-	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	11

8. Lindholmene, Bamble kommune

Lindholmene er tre idylliske og skjermede holmer i Bamble-skjærgården. Fiskemåkebestanden er også her i tilbakegang og arten ble ikke registrert i reservatet i det hele tatt i 2007. Til sammenligning hekket 26 par i 1989. Som mest hekket rundt 100 par i perioden 1974-1979 (samt 215 par i 1975!). Her har det vært hekkende makrellterne gjennom hele 1970- og 80-tallet og til dels 1990-tallet. Som mest hekket hele 49 par makrellterne i 1974. De siste årene har det vært solitært hekkende par eller ingen hekkende par med makrellterne i reservatet. Grågås har vært fast på lokaliteten siden 1999, men har opptrådt uregelmessig siden 1993. Ingen registreringer av grågås i 2005 og 2006 skyldes sannsynligvis sen 1. telling. Knoppsvane hekker regelmessig, og ble første gang registrert i reservatet i 1990, men har ikke hekket de to siste årene. Bestanden av tjeld synes også å være mindre. Tidligere hekket tre til fire par enkelte år, men dette er ikke registrert de siste årene.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarthak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	4	-	2	-	-	-	-	1	12	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	24
2004	3	1	1	-	1	-	-	-	8	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	8	18
2005	3	-	1	-	1	-	-	-	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	11
2006	2	-	1	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	8
2007	-	1	2	-	1	-	-	1	6	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	15

9. Selskjæra, Bamble kommune

Selskjæra er en liten holme med skvalpekjær innenfor Valle i Fossingfjorden. Holmen har en variert og liten hekkebestand av flere arter. Nå hekker grågås, ærfugl, tjeld og fiskemåke årlig. Selskjæra hadde en liten bestand av hettemåke i perioden 1983-1984 (27-35 par). Opptil 10-15 par fiskemåke har hekket på lokaliteten siden 1990. Fra 2002 har antall par hekkende fiskemåke vært under fem par. Kun to par hekket i 2006 i 2007. Som mest hekket 20 par fiskemåke i 1975. Svarthak har i en lang årrekke hekket med ett par, men svartbaken har ikke hekket de siste to årene. Makrellterne hekket tidligere årlig, og enkelt år med over 10 par. Grågås etablerte seg her som hekkefugl i 2003, og kull er blant annet registrert i 2006. Siland observeres regelmessig ved holmen, og artene hekker sannsynligvis på øya.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarthak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	2	-	1	-	1	-	-	-	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	10
2004	-	-	1	-	1	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	7
2005	3	-	1	-	1	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	11
2006	2	1	-	-	1	-	-	1	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	11
2007	2	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	7

10. Stråholmstein, Kragerø kommune

Stråholmstein består av to store holmer helt ytterst i Bamble-skjærgården på nordsiden av Stråholmen. Holmene er av de største sjøfuglkoloniene langs Telemarkskysten. Lokaliteten kan være noe vanskelig å telle da holmene er noe uoversiktlige, det er store mengder sjøfugl på lokaliteten og deler av lokaliteten får en del vegetasjon av hundekjeks m.m. utover i hekkesesongen.

Lokaliteten har store bestander av ærfugl, gråmåke, sildemåke og svarthak. Stråholmstein er den viktigste hekkeplassen for svarthak i reservatene. Svarthakbestanden har økt mye, og 55 par i 2007 viser en stor økning sammenlignet med 5-17 par i perioden 1974-1985 for eksempel. Gråmåkebestanden synes å være i tilbakegang. 52 par i 2007 er et lavt antall sammenlignet med opptil 100 par på begynnelsen av 1990-tallet; som mest 120 par i 1985 og 110 par i 1992. Bestanden av gråmåke var dog liten på begynnelsen av 1970-tallet, 10-20 par i perioden 1974-1978. Sildemåkebestanden har vært relativt stabil de siste årene (20-35 par), men har gått en del tilbake sammenlignet med 55-85 par i for eksempel perioden 1980-1985. Fiskemåke har en stabil liten bestand, men har gått en del ned de siste årene. De tre siste årene har hekkebestanden vært under 10 par. I 1974 hekket til sammenligning 50 par fiskemåke.

Grågås hekker stabilt med flere par, og fire par ble anslått hekkende i 2007. Arten etablerte seg her i 1978. Hekkebestanden av ærfugl i 2006 og 2007 var 50 % av antallet i 2005, jfr. også reirtellinger. Gravand og siland observeres jevnlig ved lokaliteten. Siland er dokumentert hekkende på holmen i forbindelse med reirtellinger. Teist blir årlig observert i hekketiden. Årets tellinger ga to par teist, men 2007 ble nok et år uten dokumentert hekking.

Holmene er dessverre utsatt for forstyrrelser i siste del av fredningstiden.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	21	56	43	20	-	-	3	-	90	5	4	-	-	2	-	-	-	-	3	2	11	249
2004	7	55	52	24	-	-	1	3	100	4	2	-	-	-	-	-	-	-	3	5	11	256
2005	3	43	28	13	-	-	-	-	117	4	4	-	-	-	-	-	-	1	2	3	11	218
2006	8	42	30	20	-	-	1	1	47	5	5	-	-	-	-	-	-	-	2	2	11	163
2007	9	52	55	33	-	-	2	2	45	6	4	-	-	-	-	-	-	1	2	2	12	213

11. Raudholmane, Kragerø kommune

Raudholmane er to idylliske holmer i de sjøfuglrrike områdene nord for Stråholmen. Små rullesteinsstrender finnes på øya. Lokaliteten har moderate bestander av ærfugl, svartbak, gråmåke og fiskemåke. Samtlige måkearter (utenom hettemåke) hekker som regel årlig på Raudholmane. Svartbak var mest tallrik med 15 hekkende par i 2007. Små grupper med fiskemåke hekker også, og 12 par ble registrert i 2007. Gråmåkebestanden har godt tilbake, og i perioden 1981-1984 hekket 25-34 par. Makrellterne hekker regelmessig, men som regel med kun noen få par.

Minimum 1-2 par grågås synes nå å hekke fast. Gravand observeres ofte på selve øya, men sikker hekking er ikke konstatert. Ærfugl hekker nok med en del par, men det er ikke foretatt reirtellinger av ærfugl her.

Steinvender har blitt registrert her enkelte år i hekketiden (1991, 1993, 1995 og 1997), og hekket sannsynligvis enkelte år. Sandlo hekker nok mer regelmessig (årlig?) enn reservattellingene gir uttrykk for. I 2007 hekket et par på rullesteinsstrendene på øya. Første registrering av sandlo ble gjort så sent som 1999, men den hekket sannsynligvis før dette. Teist blir også observert enkelte år, men som for Stråholmstein er ikke hekking dokumentert.

Dessverre er også denne lokaliteten utsatt for forstyrrelser, spesielt sent i fredningstiden.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	5	5	8	1	1	-	2	1	19	3	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	11	48
2004	7	7	8	2	-	-	2	-	15	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	10	46
2005	6	10	10	3	1	-	1	-	12	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	47
2006	4	9	11	-	1	-	1	2	8	2	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	10	41
2007	12	8	15	2	-	-	1	1	12	2	1	-	-	1	-	-	1	-	-	2	12	58

12. Lille Danmark, Kragerø kommune

Lokalitet utgjøres av moreneøyene Lille Danmark og Dynga. Lille Danmark er vanskelig å telle da det er store antall hekkende stormåker på lokaliteten. Varierende hekkeantall registrert må ses litt i lys av dette. De grunne områdene rundt Lille Danmark er for øvrig viktige næringsområder for sjøfugl. Storskarv, ærfugl, siland og andre ender opptrer i til dels store antall, og de fleste av disse er ikke-hekkende.

Lokaliteten har en av Telemarkskystens største sjøfuglkolonier, og var etter Omborgsnesholmane det reservatet som hadde fleste antall hekkende par sjøfugl (216).

Lokaliteten har en stor bestand av ærfugl, gråmåke og sildemåke. Lille Danmark er et viktig reservat for ærfugl, og lokaliteten reirtelles årlig. Mange par av ærfugl hekker, men i 2007 som i 2006 ble kun 20 par registrert. Siland hekker også med enkelte par.

Antall par hekkende stormåker har økt i løpet av 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet. Alle stormåkearter har økt siden tellingene startet opp. Sildemåkebestanden har sannsynligvis økt mest. 91 par ble registrert i 2007 sammenlignet med for eksempel 1-3 par i perioden 1975-1983. Antall par fiskemåke har gått tilbake, og kun tre par har blitt registrert de tre siste årene (opptil 20 par før).

Den lille øya Dynga hadde tidligere fylkets største makrellternekoloni med opptil 75 par i 1992. Fra 1994 var makrellternekolonien sterkt redusert, men 41 par ble igjen registrert i 1998. Fra 1999 har kolonien vært borte.

Sandlo er registrert med inntil to par på Lille-Danmark enkelte år, men konkrete hekkefunn er ikke gjort ved reirfunn eller observasjoner av pullus er ikke kjent. Lokaliteten har vært den sikreste hekkelokaliteten for steinvender i Telemark 1-2 par er regelmessig registrert fram til ca. 1990.

Hvitkinngås hekket her i 1986. Dette er foreløpig det eneste hekkefunnet i Telemark.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hetemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	13	139	16	67	1	-	-	3	29	2	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	10	274
2004	5	137	13	81	-	-	1	2	85	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	10	329
2005	3	157	11	138	-	-	1	2	48	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	363
2006	3	60	14	55	-	-	-	2	20	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	158
2007	3	82	10	91	-	-	1	3	20	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	10	216

13. Torskholmen, Kragerø kommune

Torskholmen er en liten høy holme med på innsiden av Arøy i Kragerø blant annet med litt skog. I reservatet hekker enkelte par av grågås, ærfugl, tjeld, fiskemåke og svarbak. Knoppsvane hekket i 2007, og et individ på reir lå godt skjult på holmen (egne registreringer). Grågås etablerte seg på holmen på slutten av 1980-tallet. Siland hekker nok enkelte år, og blir regelmessig observert ved holmen. Fiskemåkebestanden har som så mange andre lokaliteter gått betydelig tilbake fra opptil 35 par i 1982 til dagens 1-3 par. Gråmåke og makrellterne registreres enkelte år. Makrellterne hekker enkelte år, men har vært borte i de to siste årene. Som mest ble 30 par makrellterne registrert i 1978.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødteik	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	3	-	-	-	3	-	-	-	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	15
2004	1	-	1	-	3	-	-	-	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	12
2005	1	-	1	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	6
2006	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4
2007	2	-	1	-	-	-	-	1	4	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	12

14. Ropen, Kragerø kommune

Ropen består av en stor og en liten holme, og ligger utenfor Gumøy i Kragerø. Dette er en av to reservater som er bebygd av hytter. Hytteeierne har dispensasjon fra ferdselforbudet. Fiskemåkebestanden har gått ned fra rundt 20-75 par i 1974-1977 til 10-12 par i 1989 til 1-2 par de siste årene. Hettemåke hekket også her fram til 1984, men som mest 34 par i 1980. Noen få par med stormåker blir registrert på holmen. Grågås etablerte seg i reservatet i 1996, og har siden hekket fast her.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødteik	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	2	1	1	-	1	-	1	2	12	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	11	26
2004	3	-	-	-	-	-	-	2	14	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	7	25
2005	2	1	1	-	-	-	-	2	12	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	23
2006	1	2	-	-	-	-	-	2	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	11
2007	2	1	-	-	-	-	1	1	6	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	18

15. Stutsholmskjæra, Kragerø kommune

Stutsholmskjæra er flere holmer med småskjær på utsiden av Stutsholmen, ut mot Jomfrulandsrenna. Reservatet har en liten bestand av grågås, ærfugl, fiskemåke og stormåker. Tidligere hekket det også mye fiskemåke her, og opptil 50 par ble registrert i 1976. Stormåkene har alltid vært til stede med noen få hekkende par. En liten koloni med makrellterne har etablert seg her de siste årene. I 2007 var det hyggelig å registrere at lokalitetens makrellternebestand hadde økt fra 10 par til 48 par. Grågås etablerte seg her i 1983-1984 og regelmessig fra 1991, og har sannsynligvis hekket regelmessig i reservatet siden begynnelsen av 1990-tallet. Siland er registrert i varierende antall, og hekker sannsynligvis regelmessig. Par og mindre grupper med siland ses som regel rundt reservatet.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødteik	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	3	1	1	-	1	-	-	-	11	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	8	23
2004	2	2	1	-	2	-	-	1	15	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	26
2005	3	-	-	-	9	-	-	1	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	21
2006	3	-	1	-	10	-	-	1	5	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	8	24

2007	6	1	1	1	48	2	-	1	12	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	11	77
------	---	---	---	---	----	---	---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----

16. Geitholmsundet, Kragerø kommune

Geitholmsundet består av en holme med noen mindre skjær rundt. Geitholmsundet ligger utenfor Gumøy i Kragerø. Reservatet har en liten og variert sjøfuglbestand. Grågås, ærfugl, tjeld, fiskemåke og svartbak utgjør til dels faste hekkefugler. Fiskemåkebestanden har også her gått tilbake fra som mest 57 par i 1981 til dagens nivå på 2-8 par de siste fem årene. Geitholmsundet har også tidligere hatt koloni av makrellterne og opptil 15 par hekket i 1983. I 2007 hekket 15-20 par makrellterne på en liten holme nord for reservatet (Øyvind Olsen pers.medd.). Noen få par med stormåker har tilhold på holmen. Når etablerte grågåsa seg.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svartbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettmåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	2	-	-	-	1	-	-	-	5	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	11
2004	8	-	1	-	-	-	-	-	7	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	19
2005	5	-	1	-	-	-	-	1	9	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	19
2006	3	-	1	-	1	-	-	-	8	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	15
2007	4	-	-	-	-	-	-	-	5	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	12

17. Gjesskjæra, Kragerø kommune

Gjesskjæra består av tre holmer og noen småskjær på innsiden av Jomfruland. Gjesskjæra har hatt relativt store hekkebestander av ærfugl og stormåker (først og fremst gråmåke og svartbak), men også noe sildemåke. Gjesskjæra har en bra hekkebestand av tjeld. Som mest har opptil 75 par gråmåke hekket på lokaliteten (1993). I 2007 hekket kun fire par gråmåke. Videre har opptil 30 par svartbak (1998 og 2004) hekket, kun 7 par i 2007. Opptil 22 par sildemåke har også hekket (1999), men de siste årene har det vært kun 1-2 par hekkende sildemåke. Fiskemåka var helt borte fra lokaliteten i 2007. De siste årene har det altså vært en klar nedgang og nærmest kollaps i hekkebestandene av alle stormåkene på lokaliteten. Er det mink som er årsaken til dette? Gjesskjæra og tilleggende holmer og skjær er et kjerneområde for grågås i Telemark, og mange par og kull samles her etter vellykket hekking. Gravand observeres relativt fast på lokaliteten. Tjeld hekker med en del andre par.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svartbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettmåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	4	21	26	2	5	-	1	-	26	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	89
2004	3	16	30	2	13	-	2	1	18	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	90
2005	2	5	11	2	1	-	-	1	11	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	36
2006	4	8	11	1	1	-	1	-	12	2	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	11	43
2007	-	4	7	1	-	-	1	2	8	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	9	29

18. Stangskjæra, Kragerø kommune

Stangskjæra består av to holmer på innsiden av Jomfruland, sør av Gjesskjæra. Stangskjæra har tradisjonelt sett vært fiskemåke og makrellterne øyer, men med en liten bestand av stormåker (bortsett fra en periode på slutten av 1990-tallet). Stangskjæra har, som Gjesskjæra, mindre antall hekkende sjøfugl de siste årene, uvisst av hvilken årsak, muligens mink.

Fiskemåkebestanden på Stangskjæra har gått mye tilbake, fra 35 par i 1989 til kun to par i 2007 som er det laveste antall fiskemåke på Stangskjæra noensinne. Langt utover 1990-tallet lå bestanden på over 20 hekkende par, men etter 2004 har bestanden ikke vært over åtte par. Fra 1997-2001 var det en periode med relativt store bestander av stormåker på Stangskjæra med 28 par gråmåke, 10 par svartbak og 7 par sildemåke i 1997. Dette sammenlignet med 1989 hvor det hekket 5 par gråmåke og 2 par svartbak. Som for Gjesskjæra har antall hekkende par stormåker gått tilbake utover 2000-tallet og kun to par gråmåke og tre par svartbak hekket i 2007. Enkelte år opptrer det makrellternekolonier på Stangskjæra, og i 1993 hekket over 50 par makrellterne og 14 par i 2004. Hettmåke har også hekket. Knoppsvane hekker enkelte år. Grågås hekker fast, og opptil fire par er registrert. Skjærpiplerke er nok mer fast hekkefugl enn tellingene viser. Rødstilk hekker muligens enkelte år, men sikre hekkefunn er ikke dokumentert.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettmåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	11	4	5	-	2	-	-	-	17	3	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	8	47
2004	7	5	8	-	14	1	1	1	16	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	58
2005	4	7	5	1	4	-	1	-	18	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	46
2006	5	3	3	1	2	-	-	-	12	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	33
2007	2	2	3	-	4	-	-	2	7	3	2	-	1	-	-	-	-	1	-	1	11	28

19. Hattholmane, Kragerø kommune

Hattholmane består av to små holmer som ligger på utsiden av Skåtøy, ut mot Jomfrulandsrenna i Kragerø. Hattholmane er en høy holme med bratte berg. Lokaliteten var tidligere en bra lokalitet for makrellterne, men makrellternene forsvant fra holmene tidlig på 1980-tallet. Som mest hekket 20 par makrellterne i 1975. Tidligere hekket også opptil 20 par fiskemåke, for eksempel i 1978-1979. Kun noen få par med sjøfugl hekker i dag på Hattholmane. Skjærpiplerke registreres enkelte år. Tjeld ble tidligere fast registrert med 1-2 par men har kun blitt registrert et av de siste 5 år.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettmåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	-	-	1	-	2	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	6
2004	-	1	2	-	1	-	-	1	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	14
2005	-	-	2	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6
2006	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	6
2007	1	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5

20. Skadden, Kragerø kommune

Skadden utgjør den sørligste delen av Jomfruland. Lokaliteten er den eneste av reservatene som nå ikke telles fra båt. Dette p.g.a. uryddig farvann rundt lokaliteten, og at man får mye bedre oversikt fra land. Skadden er en viktig raste- og næringsplass for sjøfugl som andefugl, vadefugl og måker. Blant annet relativt store mengder siland samler seg og 54 ind. ble registrert 1.6.2007 (egne registreringer). Pga av ferdselsforbud er dette en stille plass på en ellers overbefolket Jomfruland sommerstid.

Skadden er en fast hekkeplass for tjeld og sandlo. Det kan være vanskelig å skille hekkende tjeld og sandlo fra eventuelt ikke hekkende individer av samme art, men 2-3 par av begge arter synes å hekke fast de siste årene (egne registreringer). Skadden hadde på 1980-tallet en stor bestand av hekkende sildemåke og gråmåke. Denne kolonien er nå borte i over 20 år, sannsynligvis som et resultat av gjentatt predasjon av rev. Måker, både voksne og unge, raster alltid i gode antall i rullesteinstrendene på Skadden. Skadden-reservatet er spesielt med sine store mengder med rastende måker (og andre arter) som er inkludert i hekkeregistreringene fra reservatet. Skadden-materialet burde vært revidert i henhold til dette.

Ærfugl, svartbak og eventuelt andre måkearter kan muligens hekke et og annet år, men dette er ikke dokumentert med sikkerhet de siste årene. Et par svartbak ble registrert hekkende i rullesteinsstranda rett utenfor reservatet i 2007 (egne registreringer). "Hekkende" par med steinvender og rødstilk skyldes sannsynligvis trekkende ind. Linerle er for øvrig fast hekkefugl. Steinskvett hekker enkelte år.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellerne	Hetemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	7	3	5	1	-	-	-	1	11	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	22
2004	5	-	2	2	4	-	3	3	40	5	1	-	1	-	-	2	3	1	-	1	14	73
2005	-	-	-	-	-	-	1	-	5	4	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	5	13
2006	-	2	2	-	-	-	2	2	5	3	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	8	20
2007	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	4	12

21. Østre Rauane, Kragerø kommune

Østre Rauane består av flere holmer og skjær på utsiden av Korset på Skåtøy. Østre Rauane er en fast hekkelokalitet for grågås, ærfugl, tjeld, fiskemåke og stormåker. Fiskemåke hekket i store bestander på 1970-tallet med opptil 65-72 par i perioden 1976-1979 (og som mest 175 par i 1975), men allerede fra 1980 var bestanden nede på dagens nivå på rundt 10 par. Gravand og siland observeres også fast, og hekker nok regelmessig selv om få konkrete hekkefunn gjøres. De siste årene har det vært en liten makrellterne-koloni på Østre Rauane. Det er problemer med brudd på ferdselforbudet i siste halvdel av fredningstiden.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hetemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	8	6	2	-	3	-	1	1	22	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	2	11	50
2004	9	7	3	-	2	-	1	2	24	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-	2	11	57
2005	5	5	3	-	9	-	2	3	47	3	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	11	81
2006	8	2	2	1	6	-	1	1	22	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	46
2007	5	13	3	-	8	-	1	1	23	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	59

22. Tviskjør, Kragerø kommune

Tviskjær består i hovedsak av to holmer utenfor Korset på Skåtøy, mellom vestre og østre Rauane. Tviskjær har den største hekkebestanden av gråmåke i skjærgården i Telemark. Tviskjær har en stor og stabil bestand av gråmåke og en moderat bestand av ærfugl, mens sildemåkebestanden er mer beskjeden. Bestanden av gråmåke ligger stabilt rundt 100-140 par. I 2007 ble 140 par registrert. Bestanden av gråmåke har økt betydelig siden 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet, hvor 32 par hekket som mest. Tviskjær har også en liten hekkebestand av sildemåke, rundt 15 par de siste årene. Bestanden av sildemåke var i en periode på midten til slutten av 1980-tallet rundt 35-40 hekkende par (ca. 40 par i 1989). Fiskemåkebestanden har alltid vært liten på Tviskjær (under 10 par), men de siste årene har bestanden vært kun på 1-2 par. Makrellterne hekker sjeldent på Tviskjær, en liten koloni hekket i 2004 (7 par). Mindre kolonier på opptil 12-13 par har også blitt registrert tidligere år. Tviskjær har også en stor hekkebestand av ærfugl og rundt 20-30 par er registrert de siste årene. Grågås har hatt en mer eller mindre fast hekkebestand siden etableringen i 1993, og i 2007 ble 2 par registrert.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	1	120	7	8	1	-	1	1	27	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	170
2004	2	130	7	12	7	-	-	-	28	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	9	191
2005	2	110	13	17	1	-	2	-	17	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	165
2006	-	140	6	15	-	-	1	-	23	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8	192
2007	2	140	10	13	-	-	-	1	20	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	190

23. Rognholmen, Kragerø kommune

Rognholmen er en liten holme på vestsiden av Skåtøy. Rognholmen har en liten og stabil hekkebestand av ærfugl, fiskemåke og makrellterne. Rundt 1990 hekket ca 20 par fiskemåke, og som mest hekket 41 par fiskemåke i 1980. De siste tre årene har hekkebestanden ligget på 2-3 par. Svarbak har etablert seg som fast hekkefugl med et par på slutten av 1980-tallet. Gråmåke har blitt registrert mellom 1-2 par i en årrekke. På begynnelsen av 1990-tallet var det også en stabilt god hekkebestand av makrellterne, varierende fra 15-25 par. Nå hekker enkelte par sporadisk. Tjelden var tidligere årlig hekkefugl med opptil 2-3 par, men i 2007 var Rognholmen tom for tjeld slik som i 2004.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	-	1	1	-	-	-	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	10
2004	2	-	1	-	1	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	16
2005	2	-	1	-	2	-	-	-	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	17
2006	2	-	1	-	1	-	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	11
2007	3	-	1	-	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	10

24. Bukkholmskjæra, Kragerø kommune

Bukkholmskjæra er to små holmer mellom Bukkholmen og fastlandet i Hellefjorden. Bukkholmskjæra er det reservatet som ligger lengst inne i Kragerø-skjærgården. Tidligere hadde Bukkholmskjæra er god

hekkebestand av både fiskemåke og makrellterne, men som i mange andre reservater er disse hekkebestandene kraftig redusert. I de siste årene har det omtrent ikke vært sjøfugl på holmene, og kun ett par med svartbak og noen få par med ærfugl har hekket de siste årene. Reservatet hadde på slutten av 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet en bra bestand av makrellterne (opptil 26 par i 1980). Makrellterna har nå vært borte i ca 15 år. Siste år med makrellternekolonier på lokalitetene er i 1991 og 1992 med hhv. 25 og 15 par. Det har vært en liten hekkebestand av 5-10 par fiskemåke fram til 1992 (som mest 14 par i 1975). Etter 1993 har bestanden vært på kun 1-3 par, og de siste tre årene har fiskemåkene vært helt borte. Som for mange andre småreservater har svartbaken etablert seg som fast hekkefugl med ett par. Som for Rognholmen skjedde dette på slutten av 1980-tallet. Tjeld har gjennom hele 1970-tallet til 1990-tallet vært fast hekkefugl på lokaliteten, men siden 2000 har holmen vært tom for tjeld et flertall år. Knoppsvane hekket her i perioden 1993-1995.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarbak	Sildemåke	Makrellterne	Hetemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødstilk	Trist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	1	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
2004	1	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6
2005	-	-	1	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6
2006	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4
2007	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2

25. Teineskjær, Kragerø kommune

Teineskjær består av tre holmer, og ligger i Kilsfjorden ett stykke på innsiden av Tåtøy. På Teineskjær er det moderate bestander av ærfugl, fiskemåke og noen par med stormåker inkl sildemåke. Teineskjær hadde i 2006 den største fiskemåkekolonien i reservatene i Telemark med 30 par. Sammenlignet med mange andre naturreservater har fiskemåkebestanden holdt seg bra på Teineskjær. Stormåkebestaden, spesielt gråmåke og sildemåke, har generelt økt svakt i reservatet siden 1990. Gråmåkebestanden var høyere på 1980-tallet med opptil 21 hekkende par i 1982. Sildemåke etablert som hekkefugl i reservatet med et par i 1997, og i perioden 1998-2000 var det en liten koloni på 11-16 par. I perioden 2001-2005 var bestanden på 0-3 par, men med 5 par i 2006. Svartbak og sildemåke har alltid blitt observert med noen få par.

Noen få par med makrellterne hekker enkelte år. I år var det en liten koloni på ni par. Enkelte år har det vært kolonier av makrellterne på over 10 par, men koloniene på Teineskjæra synes å ha vært ustabile og har vært nede på noen få enkelte par året etter. Grågåsa har hekket her siden 1996, og i 2007 hekket ett par. De seneste år har 3-4 par hekket, og dette skyldes nok tilfeldigheter i tellingen enn en reell nedgang. Knoppsvane hekker relativt fast. Teineskjæra er blant de mest faste hekkelokalitetene for knoppsvane i reservatene, selv om den ikke ble registrert i år.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarthak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødtilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	17	3	1	2	-	-	1	1	9	2	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	11	42
2004	14	1	2	1	-	-	-	3	5	2	3	-	1	-	-	-	-	-	-	1	10	33
2005	17	4	3	1	1	-	-	1	8	3	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	11	43
2006	30	7	2	5	3	-	1	1	8	2	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	12	65
2007	20	2	1	2	9	-	1	2	11	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	52

26. Lille Fengesholmen, Kragerø kommune

Lille Fengesholmen ligger på utsiden av Rapentangen, og ligger værhardt til ytterst i skjærgården. Lille Fengesholmen er en typisk lokalitet i ytterskjærgården med hekkebestand av ærfugl og stormåker. Gråmåke og ærfugl er dominerende arter. Gråmåkebestanden har økt igjen fra 2-5 par i perioden 1996-2000 til 9-30 par i perioden 2001-2007. I 2007 ble det registrert 30 par. Før 1996 var bestanden rundt 10-15 par, med som mest 30 par i 1975. Økning av gråmåkebestanden her er i kontrast til andre reservater i skjærgården. Sildemåkebestanden har vært i tilbakegang, men sju par hekket i 2007 etter at kun 1-2 par regelmessig i perioden 1989-2006. Lille Fengesholmen hadde en solid bestand av sildemåke på begynnelsen av 1980-tallet med opptil 37 par i 1980. Makrellterne har i liten grad hekket på holmen. Lille Fengesholmen er også en bra lokalitet for ærfugl. Grågås etablerte seg som hekkefugl her i 1999. Skjærpiplerke hekker sannsynligvis mer regelmessig enn tellingene gir uttrykk for.

Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskemåke	Gråmåke	Svarthak	Sildemåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stokkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødtilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	2	20	1	1	-	-	-	-	28	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	54
2004	2	17	2	-	-	-	1	2	30	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	57
2005	5	16	4	2	-	-	-	-	26	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	57
2006	5	15	3	1	-	-	-	-	18	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	44
2007	7	30	2	7	-	-	-	1	14	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	9	65

27. Kjøholmskjæra, Kragerø kommune

Kjøholmskjæra ligger innerst i Stølefjorden ved siden av Kjøholmen og består i hovedsak av to små holmer. Reservatet har først og fremst en god bestand av ærfugl og tjeld. Reservatet hadde tidligere en stor bestand av makrellterne, men denne er nå omtrent borte selv om noen få par hekker enkelte år. Siste registrerte makrellternekolonier over 5 par på Kjøholmskjæra var hhv 18 og 8 par i 1989 og 1990. Fiskemåkebestanden har også gått tilbake her fra 5-6 par i perioden 1989-1995 til 1-3 par i perioden 1996-2006. Som mest hekket 22 par i 1979. Fire par med hettemåke hekket her i 2005, basert på observasjoner av voksne fugler ved 2. telling, men fuglene hekket sannsynligvis ikke. Grågås etablerte seg som hekkefugl med ett par i 2004. Kjøholmskjæra var det første reservatet i skjærgården hvor knoppsvane etablerte seg; i 1984. Knoppsvane hekker på Kjøholmskjæra med jevne mellomrom, og hekket i 2006 og 2007.

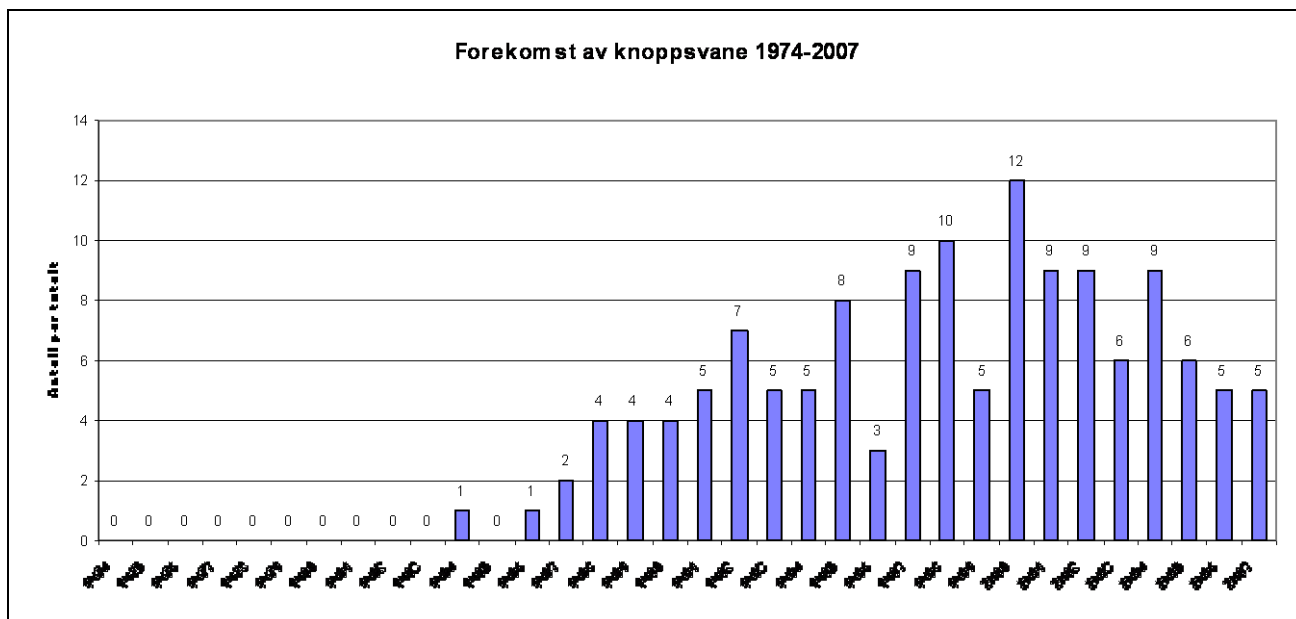
Antall par i reservatet 2003-2007

	Fiskenåke	Gråmåke	Svarthak	Sildenåke	Makrellterne	Hettemåke	Gravand	Siland	Ærfugl	Tjeld	Grågås	Kanadagås	Knoppsvane	Stökkand	Toppand	Steinvender	Sandlo	Rødtilk	Teist	Skjærpiplerke	Antall arter	Antall par
2003	1	1	1	-	-	-	1	1	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	17
2004	3	1	1	-	2	1	-	1	12	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	24
2005	1	-	1	-	3	4	-	2	17	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	32
2006	1	1	1	-	-	-	-	1	8	2	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	9	19
2007	1	-	1	-	-	-	-	-	5	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	12

Se vedlegg nr. 1 for en total oversikt for reservatene i 2007.

4.4 Artsvis oppsummering 1974-2007

Knoppsvane

Knoppsvanen har hatt en jevn og generelt økende bestandsutvikling i reservatene fra arten etablerte seg i 1984 (på Kjeholmskjæra) og fram til 2000, bortsett fra dårlig år i 1996. Knoppsvanebestanden har nå stabilisert seg på et noe lavere nivå på 5-6 par de siste 5 år. Bestanden har blitt redusert i Kragerø-skjærgården de senere år (Øyvind Olsen pers.medd.). I 2002 ble rundt 30 hekkende par knoppsvane registrert i Kragerø kommune (Skarboe & Olsen 2002).

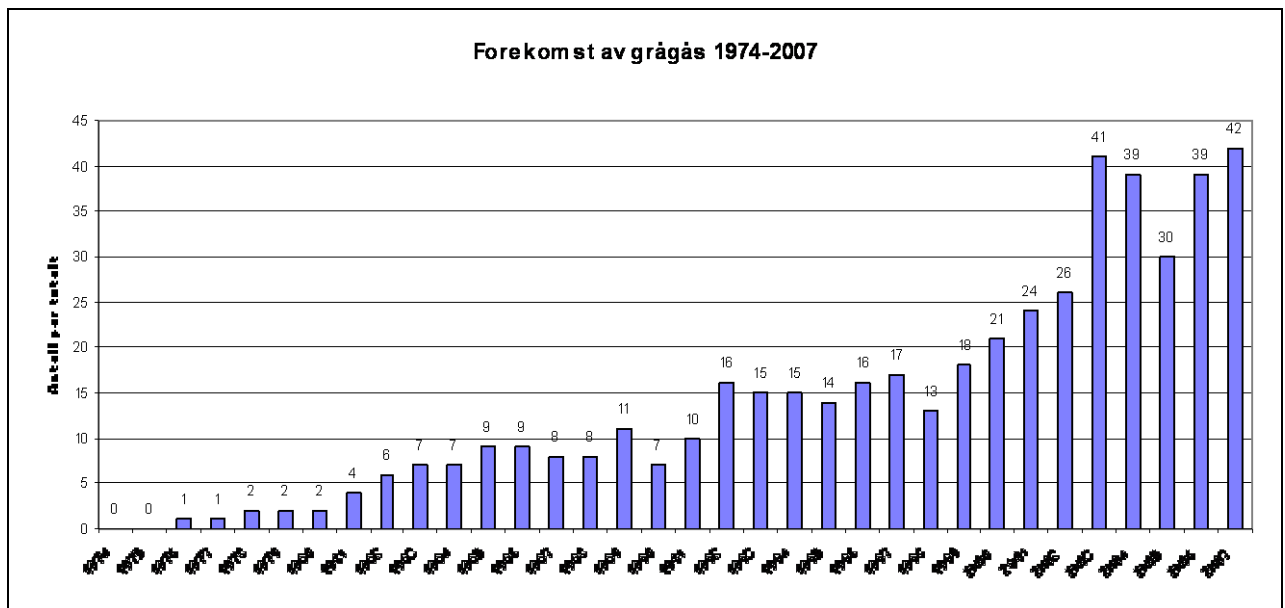
12 par i 2000 er det høyeste antall par som er registrert, men det understrekes at dette er basert på tellinger av individer og ikke nødvendigvis konstaterte hekkende par. De siste års resultat på fem og seks par er en nedgang siden år 2000.

I 2007 hekket knoppsvane på Lagmannskjær (reir), Omborgsnesholmane (reir ved reirtellinger), Torskholmen (reir, for første gang), Stangskjæra (reir) og Kjeholmskjæra (reir).

I følgende reservater er det tidligere registrert hekkende knoppsvaner basert på konkrete reirfunn: Furuholmen, Vestre Skjæret, Omborgsnesholmane, Lindholmane, Torskholmen (2007), Lille-Danmark (2002), Tviskjær (2002-2003), Kjeholmskjæra og Teineskjæra (rådata reirtellinger, Øyvind Olsen pers.medd.). Knoppsvana har dermed med sikkerhet hekket i 9 av de 27 sjøfuglreservatene.

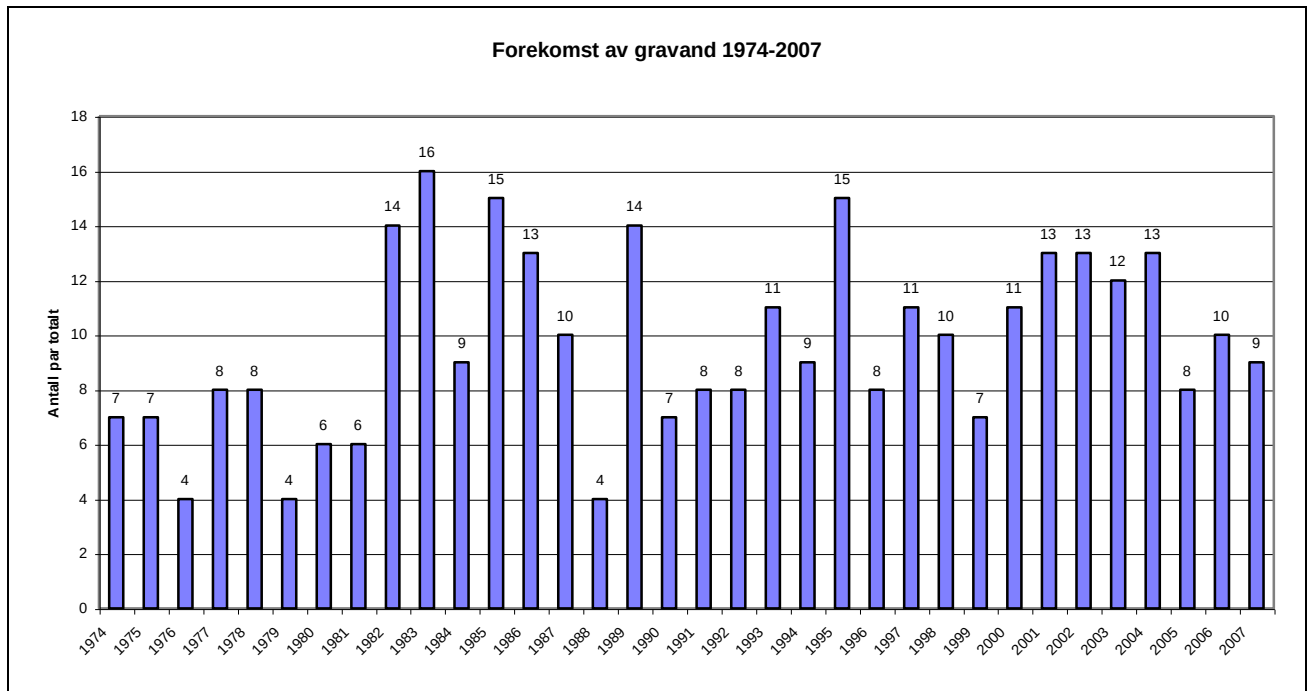
Gammelt råmateriale bør gjennomgås for å få en rett oversikt over hvor knoppsvana faktisk har hekket, da det dessverre ikke alltid er notert om registreringene er basert på faktiske hekkinger.

Grågås

Grågåsa har hatt en jevn og stabil bestandsutvikling i reservatene siden grågåsa for første gang ble registrert som hekkefugl i reservatene på Stråholmstein i 1976. Grågåsa hekket i følge Bergstrøm med 1-2 par på Stråholmen i 1950- og 1960-årene (Bergstrøm 1982). Årets resultat på 42 par er det høyeste antallet som er registrert i reservatene. Tidlig 1. telling er avgjørende for å få en god oversikt over hekkende par, og muligens er det reelle antall hekkende par høyere. Av ulike årsaker kom tellingene i 2005 sent i gang i en rekke reservater slik at tallene for grågås dette året må ses i lys av dette. 22 kull registrert rundt Stråholmen i 2007 understreker ytterligere et godt år (Solvang under arbeid, hekkefugltakseringer på Stråholmen).

Gravand

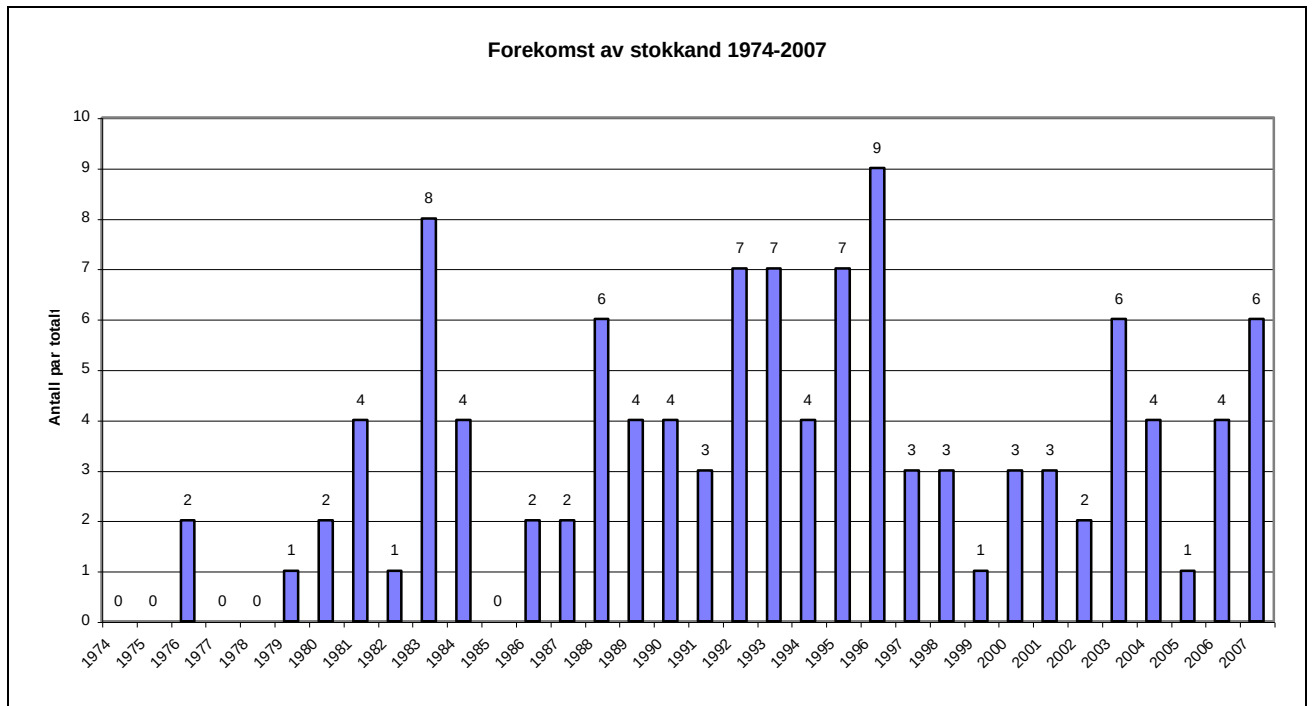
Gravanda synes å ha en stabil til mulig svakt nedadgående bestand i sjøfuglreservatene. Tellingene viser muligens en liten økning siden begynnelsen av 1970-tallet, men dette kan skyldes tellemetodikk og at registrantene ikke var like nøye med å notere gravand de første årene. Årets resultat på ni hekkende par ligger rundt snittet siden 1990, men er noe lavere enn på begynnelsen av 1980-tallet hvor opptil 16 par ble registrert.

Registreringene er hovedsakelig basert på observasjoner av individer og par, spesielt ved første telling. Registrering kan i en del tilfeller også dreie som ikke hekkende fugler. Svært få funn gjelder konkrete observasjoner av voksne med unger (kull).

Utviklingen for den lille hekkebestanden av gravand i sjøfuglreservatene i Telemark bør følges nøye, og spesielt interessant er registreringer av konkrete kull. I Oslo & Akershus observeres det betydelig færre kull av gravand enn tidligere år (Andersen & Bergan 2006). I Aust-Agder kan det se ut som det er blitt mindre antall gravand nå (i 2004) enn på andre halvdel av 1990-tallet (Steel 2004).

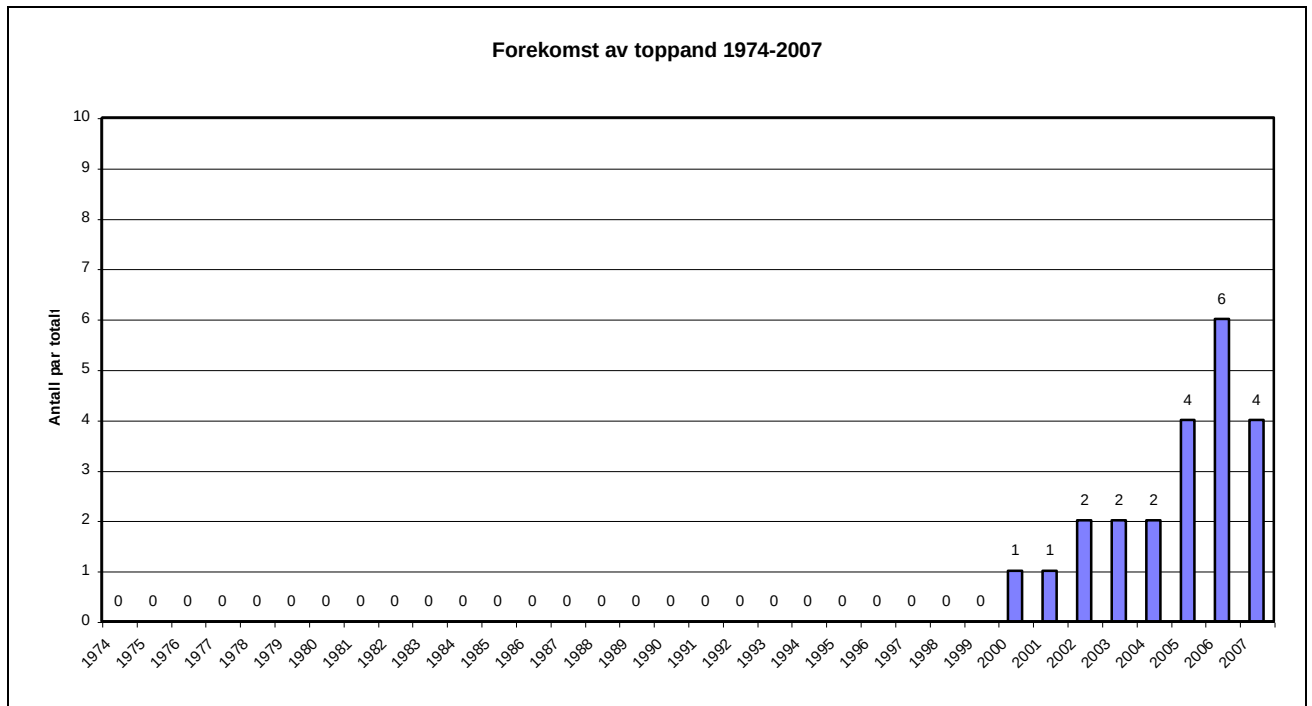
I indre del av skjærgården er ikke gravand registrert ved for eksempel Furuholmen siden 1993, Vestre Skjæret siden 1995 og Omborgsnesholmene siden 2002. Er det blitt mindre gravand i inn-skjærgården?

Stokkand

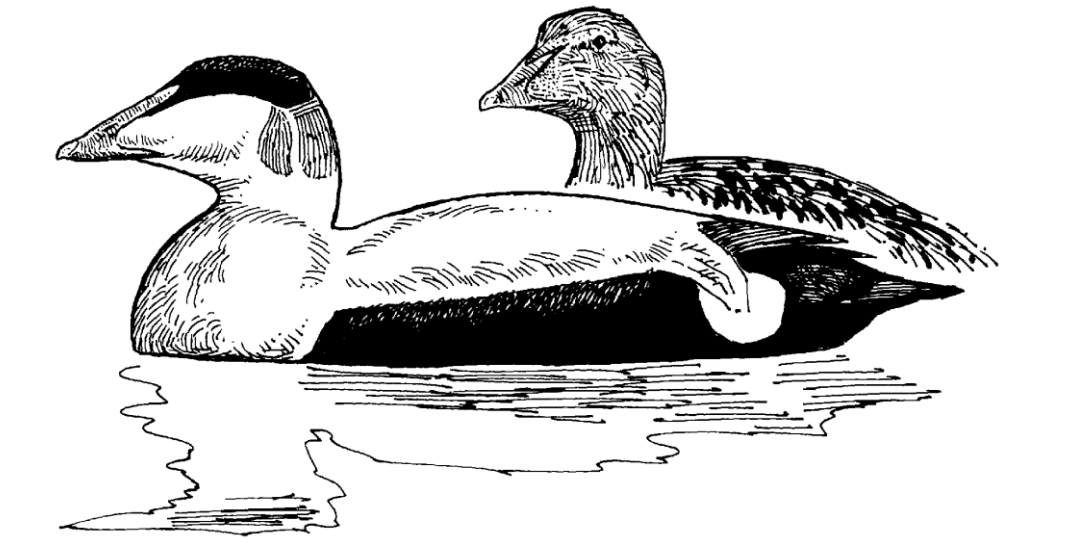

Stokkanda er en fåtallig hekkefugl i skjærgården. Da det i liten grad blir gjort konkrete hekkefunn av stokkand under reservattellingene kan registreringene i endel tilfeller dreie seg om fugler som ikke hekker på lokalitetene. For eksempel er det ikke gjort reirfunn ved reirtellinger på Omborgsnesholmene i perioden 2000-2002, til tross for at reservattellingenes metode viser ett par. Telleresultatene bør ses i lys av dette. Stokkand er dokumentert hekkende på Omborgsnesholmene og Lille-Danmark ved tidligere reirtellinger.

Toppand

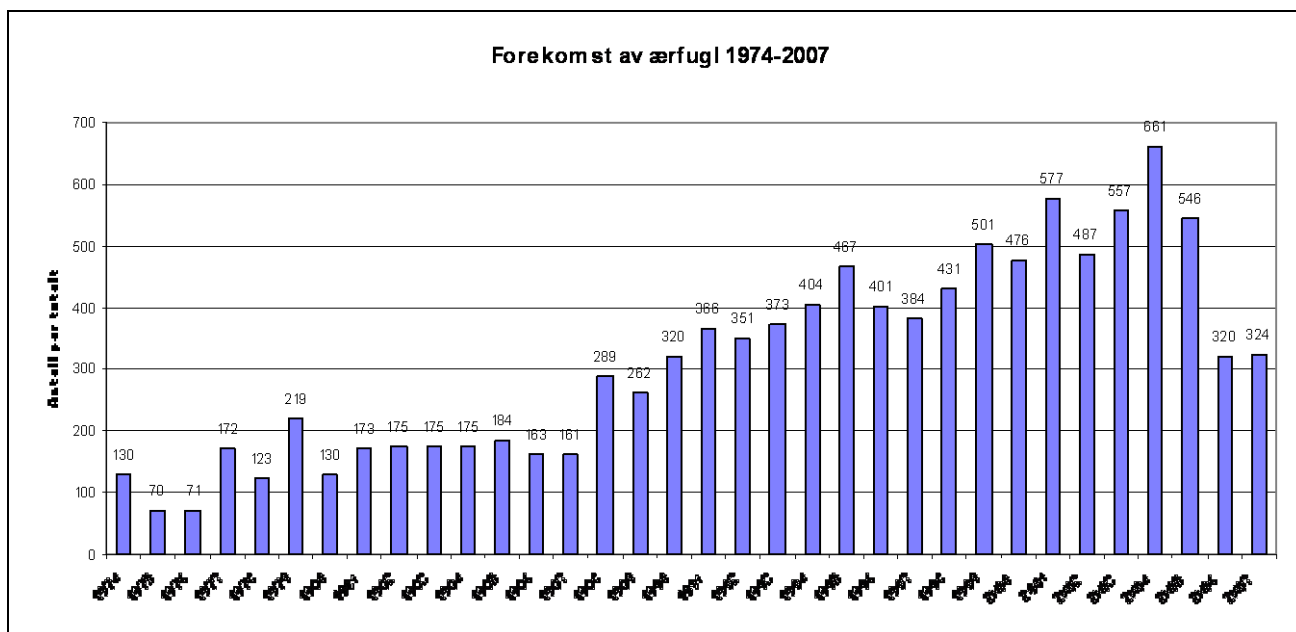

Toppand ble registrert for første gang i reservatene i 2000 da det ble gjort reirfunn på Omborgsnesholmene. Dette var forøvrig det første hekkefunnet av arten i salt-/brakkvann i Telemark. Nærmest kjente hekkeplass for toppand er Voldsfjorden/Gunneklevfjorden. I 2007 ble tre par registrert på Omborgsnesholmene, og et par på Lagmannskjær. Reirfunn av toppand er gjort på Omborgsnesholmene i forbindelse med reirtellinger, men konkrete reirfunn er ikke gjort på Lagmannskjær. Flere par hekker for øvrig lenger inne i Voldsfjorden.

Ærfugl-par. Tegning av Trond Haugskott (se neste side for artstekst)

Ærfugl

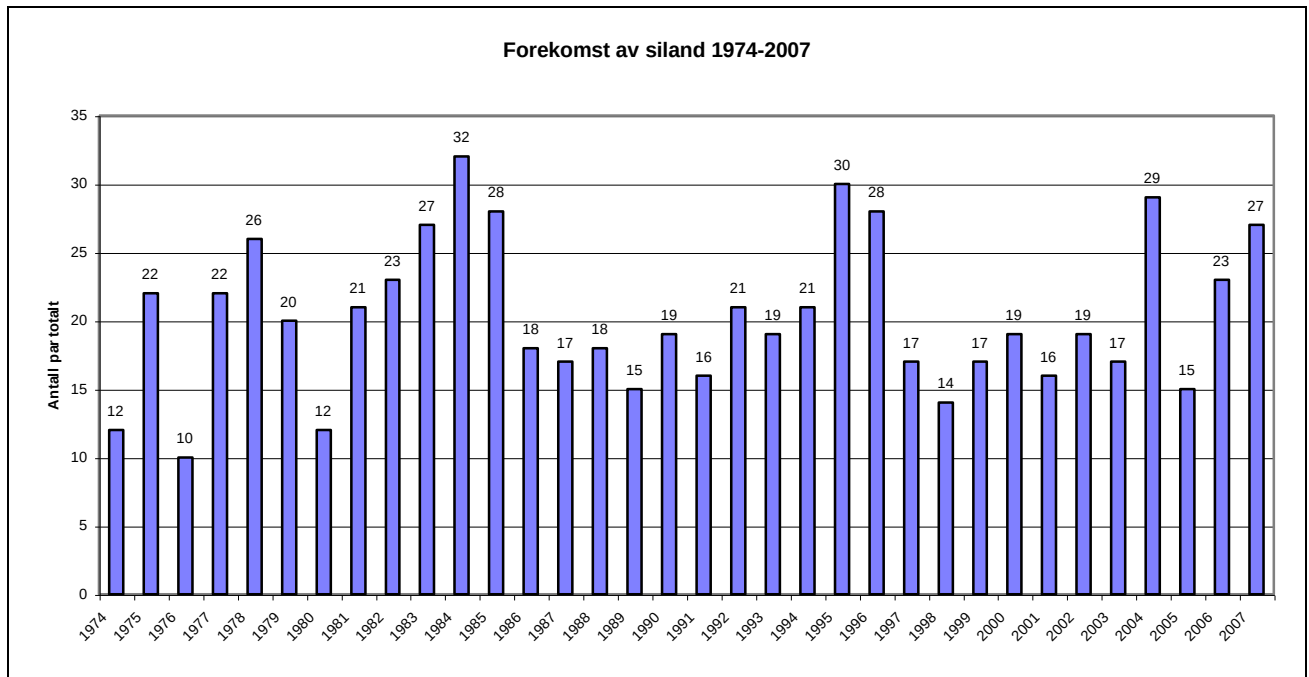

Ærfuglbestanden har hatt en jevnt økende bestandsutvikling siden tellingene startet i 1974 fram til 2004. I 1999 ble det for første gang registrert mer enn 500 hekkende par av ærfugl i reservatene. 661 par i 2004 er toppåret så langt. Det har vært en kraftig nedgang fra 2005 til 2006 fra 546 par til 320 par. Årets resultat på 321 par er omtrent som i fjor.

Reirtellinger er den metoden som best fanger opp endringene i ærfuglbestanden. Reirtellingene viser at det er langt færre reir av ærfugl i de fleste av reirtellingslokalitetene de siste årene. I 2007 ble det totalt registrert 178 reir av ærfugl på de åtte reirtellingslokalitetene. Dette er det laveste antallet siden reirtellingene startet i 1989 (også da 178 reir). Toppåret var reirtellingene var 2003 med 405 par.

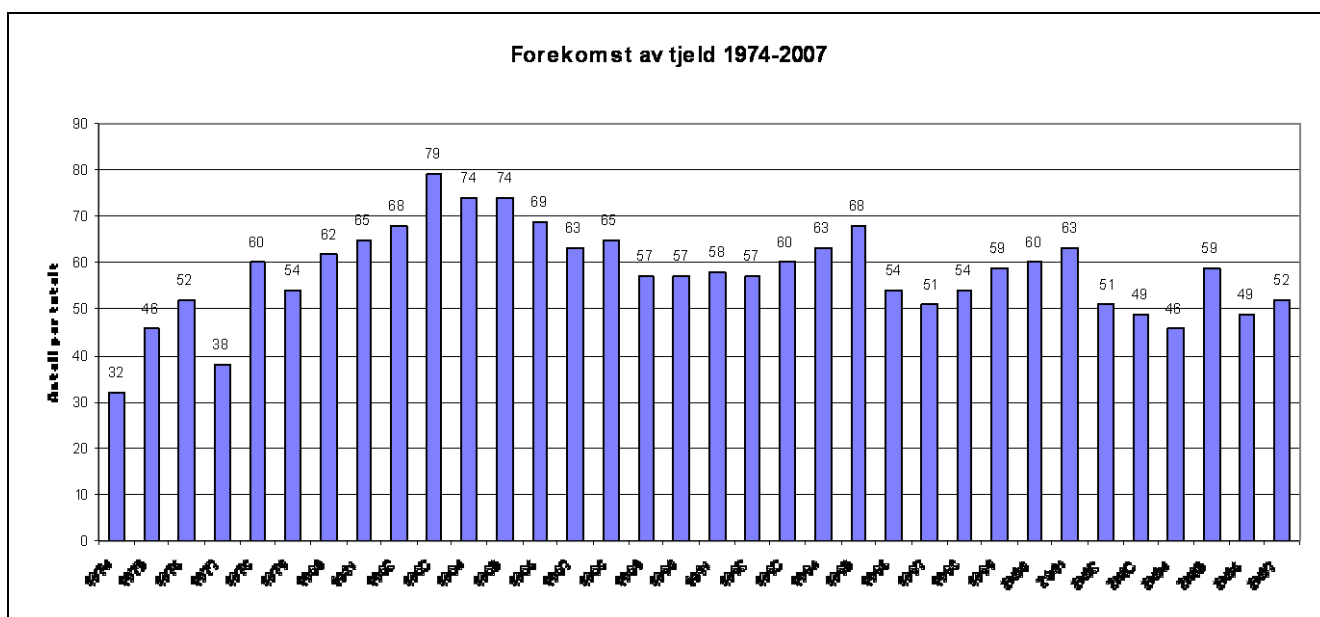
Dette er spesielt tydelig i de reservatene med store hekkebestander av ærfugl. For eksempel Stråholmstein (47 reir i 2006, 35 reir i 2007, maks 135 i 1991), Lille Såstein (41 reir i 2006, 54 reir i 2007, maks 155 og 154 i hhv 1991 og 2003) og Beverskjæra (15 reir i 2006, 23 reir i 2007, maks 46 reir i 1991). I de fleste andre områdene er det også færre ærfuglreir i 2006 sammenlignet med tidligere år bortsett fra på Omborgsnesholmene hvor det ble registrert nytt maks.tall med 42 reir i 2006 og 37 reir i 2007. De første reirene av ærfugl på Omborgsnæs ble registrert så sent som i 1993. 2000 var første året med over 10 reir da 16 reir ble registrert. Arten ser ut til å øke i inn-skjærgården, mens antallet går ned i ut-skjærgården.

Siland

Bestanden av siland synes å være relativt stabil i reservatene. Det er store årlige variasjoner i telleresultat som sannsynligvis skyldes noe tilfeldigheter i tellingene i forhold til om fugl holder seg ved holmene eller ikke. Tilsvarende som for gravand og stokkand er antall hekkende par i reservatene basert på observasjoner av voksne fugler i eller ved reservatene og i svært liten grad basert på konkrete reir/-hekkefunn. I Aust-Agder er bestanden stabil eller svakt økende. Dette er også inntrykket fra Telemark uten at dette kan underbygges i materialet.

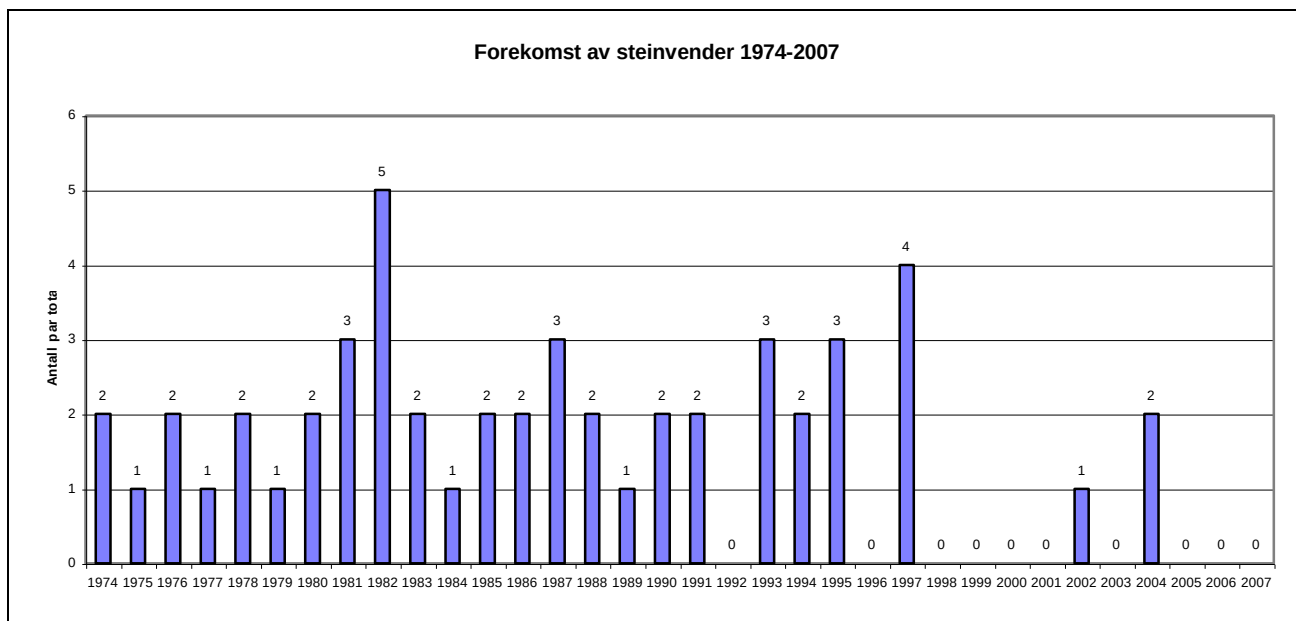
Tjeld

Tjelden er registrert i alle sjøfuglreservatene. Tjeld er således en av de artene som finnes i de fleste av reservatene og i mange holmer i skjærgården for øvrig. Den opptrer dog ikke årlig i enkelte reservat, som Lagmannsskjær. Tjelden har hatt en relativt stabil bestand i reservatene i perioden 1974-2000. I perioden 1974-1977 ble et lavere antall par tjeld registrert (32 par - 52 par) i forhold til 1980-tallet. Kan dette skyldes en innkjøringsfase rent tellemessig, eller var bestanden faktisk mindre på begynnelsen av 1970-tallet? I perioden 2002-2007 har det vært fire år med færre enn 50 hekkende par i reservatene. 49 par ble også registrert i 2007 (som i 2006). Færre enn 50 par tjeld i reservatene er ikke registrert på verken 1980-tallet eller 1990-tallet, og som mest er hele 79 par registrert i 1983. Er dette en indikasjon på at antall hekkende par med tjeld har gått noe tilbake? Det er også en tendens at antall reservater uten tjeld har blitt noe flere de siste årene, blant annet ved Bukkholmskjæra.

Steinvender

Steinvenderen foretrekker steinete og grusete strender som hekkeområder. Den er sterkt knyttet til terne- eller småmåkekolonier. Den hekker ikke i gråmåkekolonier. Hekkebestanden i Telemark har alltid vært liten (< 5 par). Steinvenderen er blitt funnet hekkende på Lille Danmark og Dynga. Varslende fugler er også observert i naturreservatet på Stråholmen (inngår ikke i reservattellingene), blant annet så sent som i 1996, men arten ble ikke observert ved senere besøk og hekket sannsynligvis ikke. Arten er også observert i hekketiden på Raudholmane, Stråholmstein, Skadden og Gjesskjæra. Varslende fugler er observert på både Raudholmane og Stråholmstein (Rune Bergstrøm pers.medd.). Dette er sannsynligvis/muligens observasjoner av trekkende fugler, og steinvenderen har muligens aldri hekket her. Vi kjenner ikke til sikre hekkefunn fra disse lokalitetene. Eldre rådata er ikke sjekket.

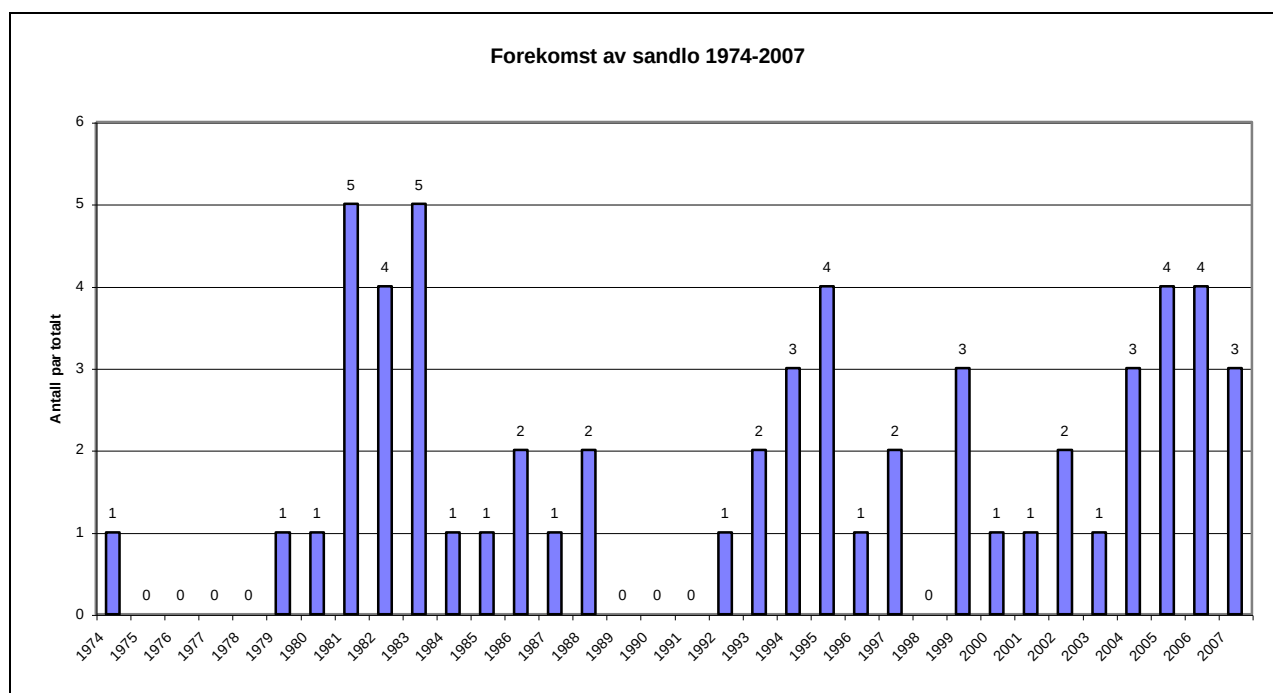
Steinvender er ikke registrert i reservatene i perioden 2005-2007. "Hekkefunnet" i 2002 og 2004 skriver seg fra hhv 1 ind. ved Stråholmstein 23.5.2002 og 4 ind. på Skadden 16.5.2004, åpenbart trekkende fugler. Det gamle materialet burde vært revidert i forhold til observasjoner som åpenbart dreier seg om trekkende fugler. Medio juni er den beste perioden for å konstatere hekkende steinvendere.

Steinvenderen må dessverre betraktes som **utdødd som hekkefugl i Telemark**. Siste konstaterte hekkefunn er fra 1990 da 3 pullus ble registrert på Lille Danmark/Dynga.

Siden 1995 har steinvenderen forsvunnet som hekkefugl på den svenske vestkysten. Inntil da hekket en liten bestand i den nordlige delen av Halland (Svensson m. fl. 1999), som mest 13 par i 1968-1970. I Skåne hekket 5-10 par i 1998, men arten har gått tilbake etter det og ingen hekkefunn skal være notert i verken 2003 eller 2004 (Artdatabanken 2006). Steinvender går også tilbake langs den svenske østkysten. Totalt har den svenske hekkebestanden gått tilbake med 50 % de siste 20-årene og er antatt å være rundt 2500 par (Artdatabanken 2006). Kun i Västerbotnen har arten økt de siste årene. I Sverige er steinvenderen rødlistet som sårbar (VU). Tellingene i overvintringsområdene i Mauretania tyder på en kraftig tilbakegang (Artdatabanken 2006).

Den danske hekkebestanden ble i 2007 oppgitt til 47-48 par og har vært stabil i perioden 1990-2000 (DOF-basen på internett, truede ynglefugle i Danmark), men opptrer i små og isolerte bestander på enkelte øyer. Steinvenderen er i Danmark rødlistet som EN-sterkt truet.

Sandlo

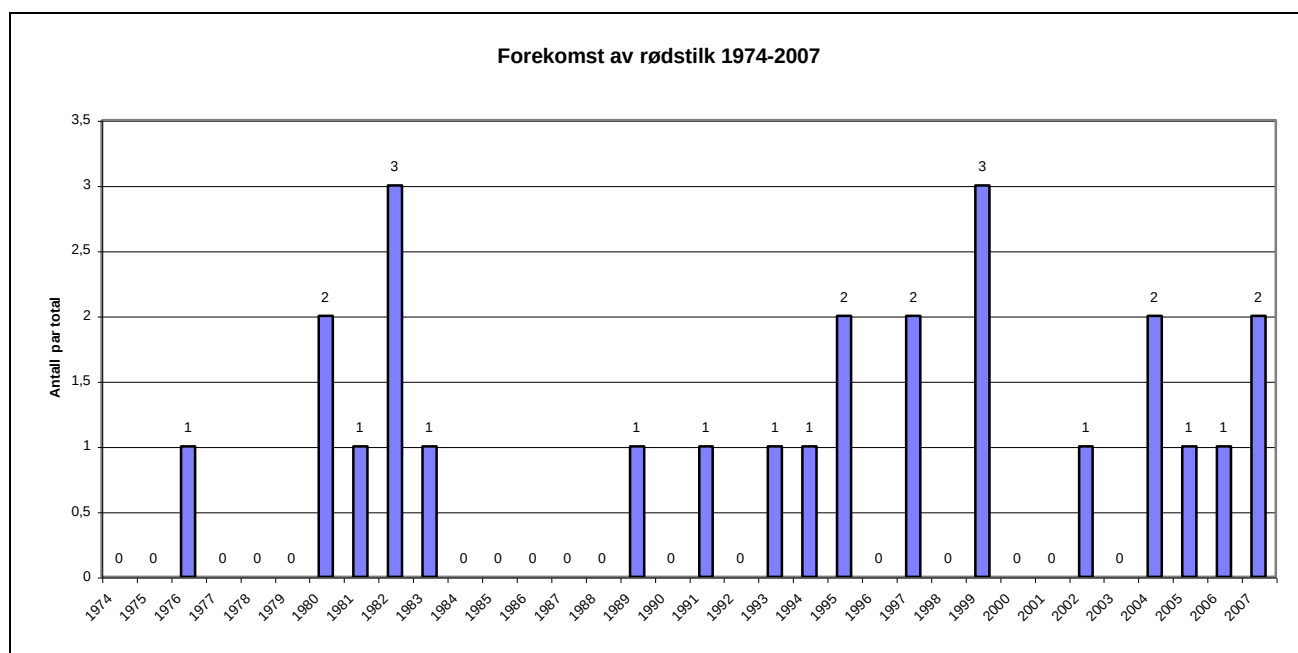

Sandloen er en svært fåtallig hekkefugl ytterst langs Telemarkskysten. Arten hekker utelukkende på sand- og grusområder i utskjærgården Jomfruland (spesielt Skadden og nordenden), Stråholmen, Lille Danmark og Raudholmane. Det er ikke kjent andre hekkelokaliteter i skjærgården. Sandlo har blitt observert på Østre Rauane, men arten hekker nok ikke her (Harald Skarboe pers.medd.). De viktigste reservatene for sandlo er Skadden, Raudholmane og Lille-Danmark. I 2007 ble tre par registrert, hhv ett par Raudholmane og to par på Skadden. Sandlo er som mest registrert fem par i 1981 og 1983.

Hekkebestanden i *reservatene* har sannsynligvis vært stabil i hele perioden, men er i varierende grad fanget opp ved reservattellingene. Arten kan være noe vanskelig å fange opp, spesielt på Raudholmane, og man må være oppmerksomme og kjøre tett mot rullesteinstranda her for å fange opp arten.

Stråholmen er det viktigste hekkeområdet for sandlo i skjærgården og 4-6 par hekket i 2007 (Solvang 2008). I skjærgården generelt er sannsynligvis sandlo i svak tilbakegang. Dette skyldes tilbakegang på Jomfruland ved forstyrrelser fra friluftsliv ved at reir trækkes på, fugler forlater reir permanent eller påfølgende reirpredasjon. Hekkebestanden på nordenden av Jomfruland har redusert hekkesuksess på grunn av forstyrrelser fra friluftsliv. Tidligere hekket sandloen også på sandstranda sør for Tårnbrygga, Jomfruland (data Jomfruland fuglestasjon, Kolbein Lauring pers.medd.). Siste kjente hekking ved Tårnbrygga som er registrert var i 1996. Her hekket det for øvrig mange par av både tjeld og sandlo, og mange reir ble registrert på 1950-tallet (Kolbein Lauring pers.medd.).

Rødstilk – Norsk ansvarsart

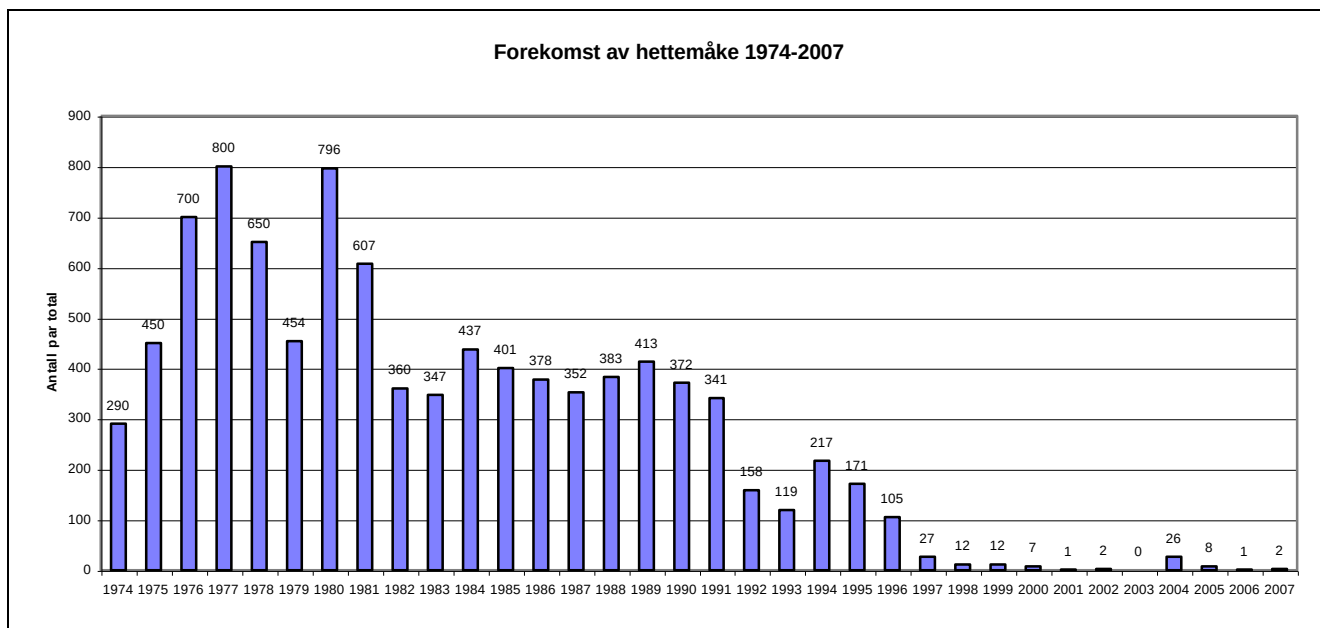

Rødstilk er en svært fåtallig hekkefugl i skjærgården. Rødstilken er en av de mest sjeldne og sårbare av Telemarkskystens hekkefugler. Hekkebestanden av rødstilk i skjærgården ble av Bergstrøm (1982) anslått til ca. 15 par ”hvorav de fleste på Jomfruland og Stråholmen”. Rødstilken er pr i dag borte som hekkefugl på Jomfruland hvor den tidligere hekket ved blant annet Tårnbrygga (regelmessig, egne registreringer), Kubukta og nedenfor Hovedgården mellom Gofjeld og Anker (to sistnevnte Rune Bergstrøm pers.medd.). Stråholmen er den sikreste hekkeplassen NOF-Telemark kjenner til i skjærgården (egne registreringer). Muligens hekker det også par i kiler på Skåtøy (Burøytjern, Hellesengtjenna?) og i andre bukter, kiler, evjer og andre egnede plasser i skjærgården? Arten er i tilbakegang i lavlandet i Norge. Det burde vært gjennomført en kartlegging av hekkelokaliteter for rødstilk i skjærgården i Telemark. Antall hekkende par i skjærgården er med stor sannsynlighet liten.

Arten har blitt registrert i seks av sjøfuglreservatene i perioden 1974-2007, alle i ut-skjærgården på strekningen Skadden til Stråholmstein. Ved et tilfelle er arten også observert på Lille-Såstein (2004, trekkende fugl?). Stråholmstein, Gjesskjæra og Stangskjæra er de reservatene som peker seg ut som mest potensielle hekkeområder for rødstilk i reservatene. På Stråholmstein er det registrert rødstilk i åtte av årene i perioden 1974-2007, men konkrete hekkefunn mangler, også i forbindelse med reirtellinger på Stråholmstein. Da det i forbindelse med tidligere registreringer i liten grad er notert ned om varslende fugler er observert, dvs. potensielt hekkende fugler, er det vanskelig å si med sikkerhet hvilke reservater arten eventuelt hekker/har hekket i, og hvorvidt arten i det hele tatt er dokumentert hekkende i reservatene.

I 2007 ble et par registrert på Stråholmstein og et par på Stangskjæra. Årets hekkende par på Stråholmstein skyldes observasjon av 1 ind. 31.5. Sannsynligvis dreide dette seg om trekkende individ. Paret på Stangskjæra skyldes 2 ind. observert både 31.5 og 23.6, hvor av en av fuglene varslet intenst rundt båten 31.5 (Roger Ehnebo pers.medd.).

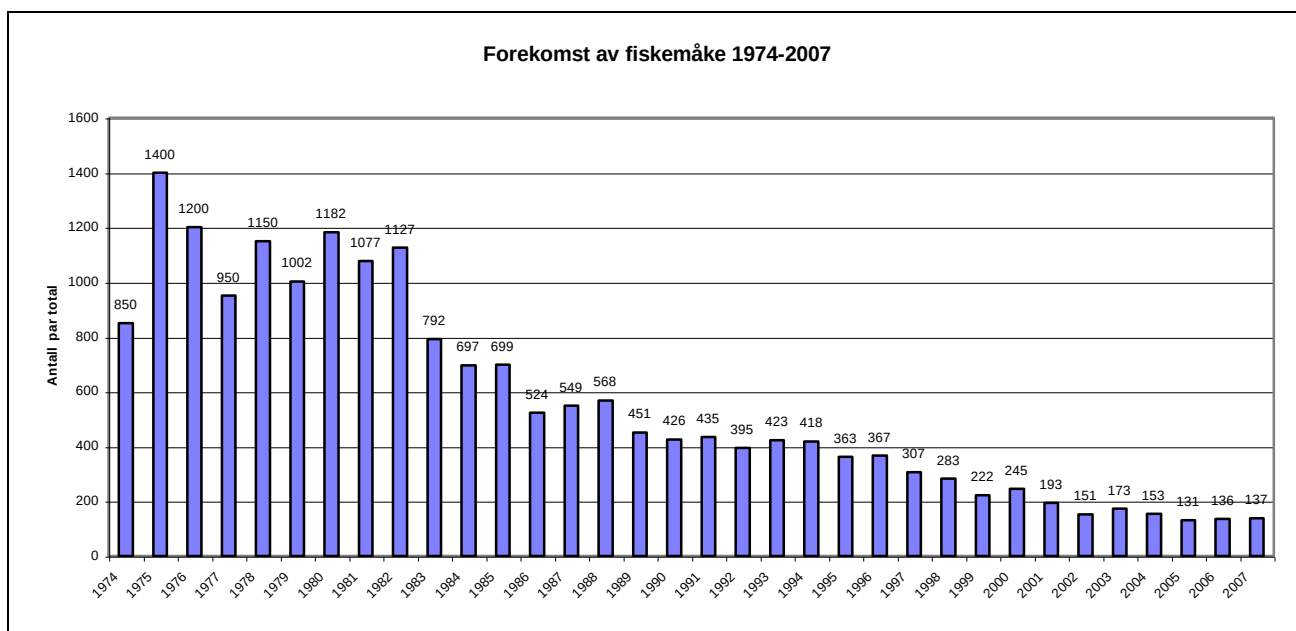
Hettemåke NT = nær truet

Hettemåka har hatt en svært negativ bestandsutvikling i reservatene, og er nå rødlistet som nær truet (NT) i Norge. Arten er nå nesten helt forsvunnet som hekkefugl i reservatene og skjærgården for øvrig. Bestanden har gått tilbake med over 99 % på 20 år. 1996 var siste året med over 100 hekkende par i reservatene. Fra en bestand på 800 par i 1977, ble 2003 første året uten registreringer i reservatene. I 2004 var det en koloni på 23 par på Furuholmen. Dette er den siste kolonien i reservatene de siste 10 år. I 2007 ble to par registrert hekkende i makrellterne-koloni på Stutsholmskjæra. Ingen større kolonier av arten er kjent i innlands-Telemark, jfr. fiskemåke. Utenom reservatene er det kun kjent en koloni innerst i Brevikstrandfjorden (Bjørn Kjellemyr pers.medd.). Arten har også vært borte som hekkefugl i Børsesjø i mange år. Børsesjø nevnes som hekkeplass i 1969 (Haftorn 1971).

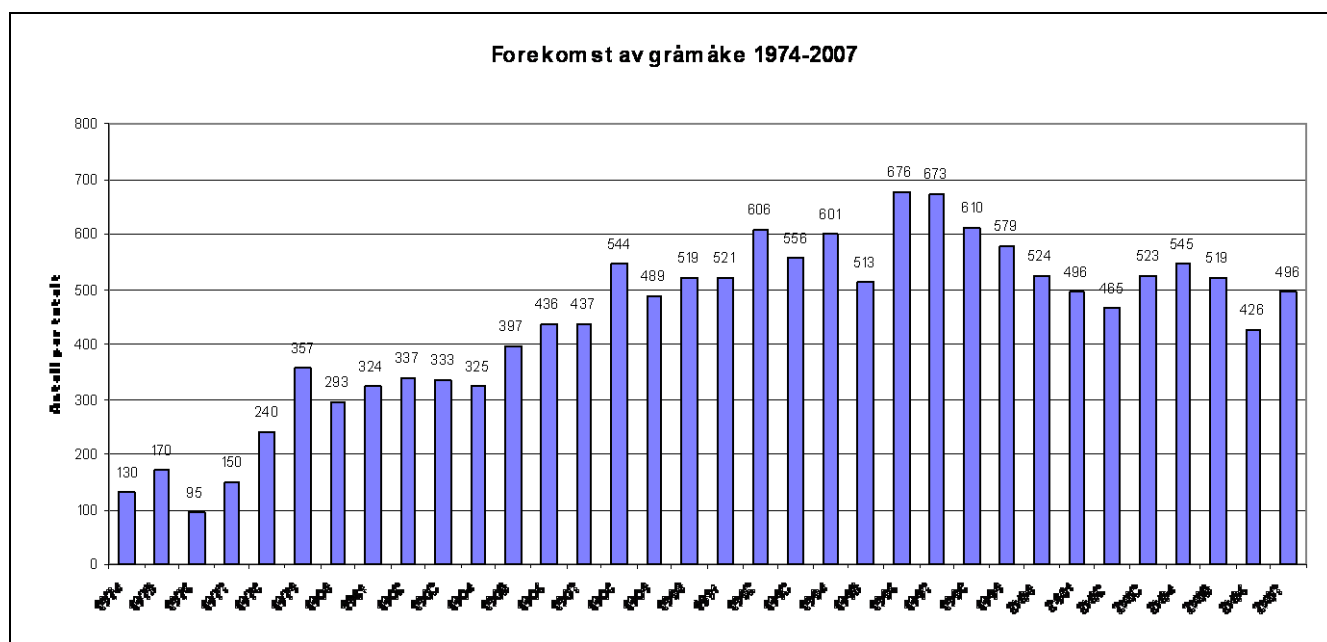
Hettemåka er en relativt nyinnvandret art på Sør- og Østlandet og første opplysninger om hekking er fra Øyeren i 1922 (Haftorn 1971). Når hettemåka etablerte seg i Telemarksskjærgården vet vi ikke. Det er opplysninger om hekking på vestsiden av Oslofjorden (Borrevannet) i 1950-1951 (ca. 200 par) (Haftorn 1951). Haftorn (1971) nevner også hekking på Jomfruland noen få par ”de siste år”, sannsynligvis mener han da slutten av 1960-tallet.

Fiskemåke

Fiskemåke har hatt en svært negativ bestandsutvikling i reservatene. I forhold til toppåret 1975 har bestanden blitt redusert med over 80 %. Årets resultat på 137 par er sammen med 131 par i 2005 og 136 par i 2006, de laveste antall som er registrert. Tendensen med at stormåkene har overtatt mange av reservatene fra småmåkene er helt klar. Hva som er årsaken til den kraftige bestandsreduksjonen er ikke kjent, men en økende bestand av mink i skjærgården, økende bestand av stormåker, forstyrrelser og/eller endret næringssituasjon kan være noe av forklaringen. At fiskemåke har flyttet opp på tak av hus og bygninger er sannsynligvis et resultat av predasjon av mink. Norge huser hovedtyngden av den europeiske hekkebestanden, og har derfor et betydelig forvaltningsansvar for arten.

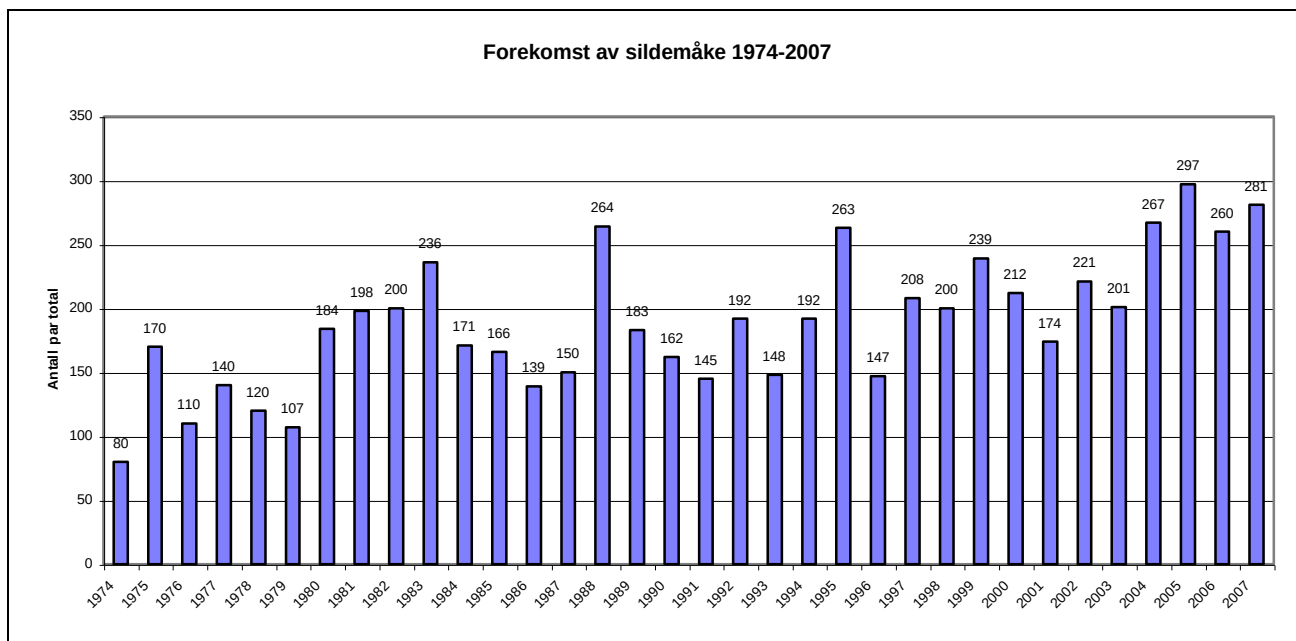
Gråmåke

Gråmåke har vist samme bestandsutvikling som svartbak. I perioden 1997-2006 har bestanden gått ned med over 200 par sammenlignet med 1996. Årets registrering på 497 par er en oppgang fra i fjor, som var det laveste antall på 20 år. De viktigste koloniene for gråmåke i skjærgården er Tviskjær (140 par), Omborgsnesholmane (120 par), Lille-Danmark (82 par), og Stråholmstein (52 par) og Lille Såstein (33 par). Spesielt på Gjesskjæra og til dels Stråholmstein og Lille Danmark har bestanden gått tilbake i antall de siste årene. I 2007 hekket kun fire par gråmåke, ett par sildemåke og ingen par fiskemåke på Gjesskjæra. Dette sammenlignet med for eksempel 1995 hvor det hekket 75 par gråmåke, 13 par sildemåke og 12 par fiskemåke. På Gjesskjæra har det vært en kollaps i hekkebestanden av måker, og det blir spennende å følge utviklingen i årene som kommer. Tilsvarende kollaps er ikke registrert i andre reservater.

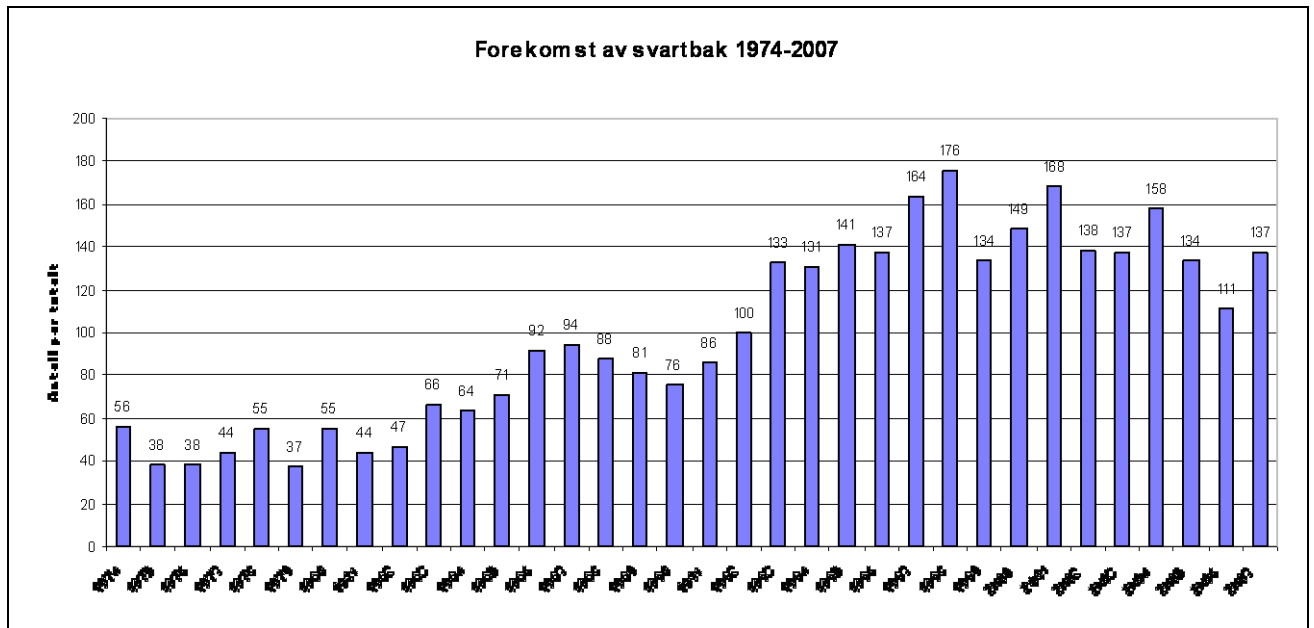
Det rapporteres at gråmåke går tilbake blant annet på Vestlandet (NOFs sjøfuglseminar), men om lignende årsakssammenhenger kan være gjeldende i Telemark er ikke kjent. Arten kan være noe vanskelig å telle i de store koloniene, slik at mindre avvik i antall hekkende par må ses i lys av dette.

Sildemåke

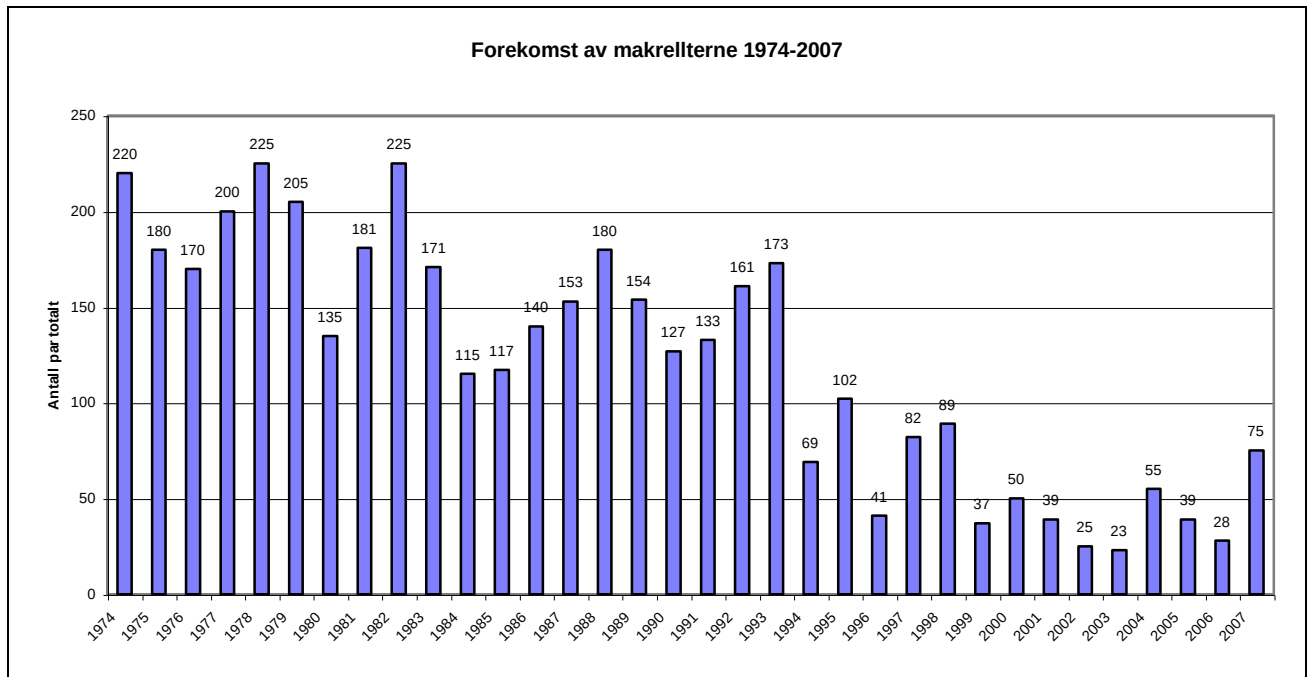
Sildemåka har hatt en relativ stabil bestandssituasjon siden 1980 (180-260 par). Bestanden var noe lavere i perioden 1974-1979 (80-170 par). Årets resultat på 281 par er høy, men noe lavere enn 2005 på ca. 300 par. De viktigste hekkekoloniene er som tidligere år Omborgsnesholmene (81 par), Lagmannskjær (48 par) og Lille-Danmark (91 par). Øvrige viktige hekkekolonier er Stråholmstein (33 par) og Tviskjær (13 par). Disse koloniene utgjør over 95 % av hekkebestanden i skjærgården.

Svartbak

Svartbaken har hatt en jevnt økende bestandsutvikling i reservatene siden tellingene startet i 1974 og mer eller mindre fram til 1998. Fra 56 par i 1974 var antallet oppe i 176 par i 1998. De viktigste koloniene for svartbak i skjærgården er Stråholmstein (55 par) og Raudholmane (15 par). Siden 1993 har bestanden stabilisert seg rundt 130-170 par. Bestanden av svartbak synes å ha gått noe tilbake, og fjorårets resultat på 111 par var en klar nedgang i forhold til tidligere år, muligens ett resultat av tilfeldigheter i tellingene. Årets resultat på 136 par er mer på linje med de siste årene. Vi ser en lignende trend som gråmåke med tilbakegang i reservatene de senere år. Arten kan være noe vanskelig å telle i de store koloniene, slik at mindre avvik i antall hekkende par må ses i lys av dette.

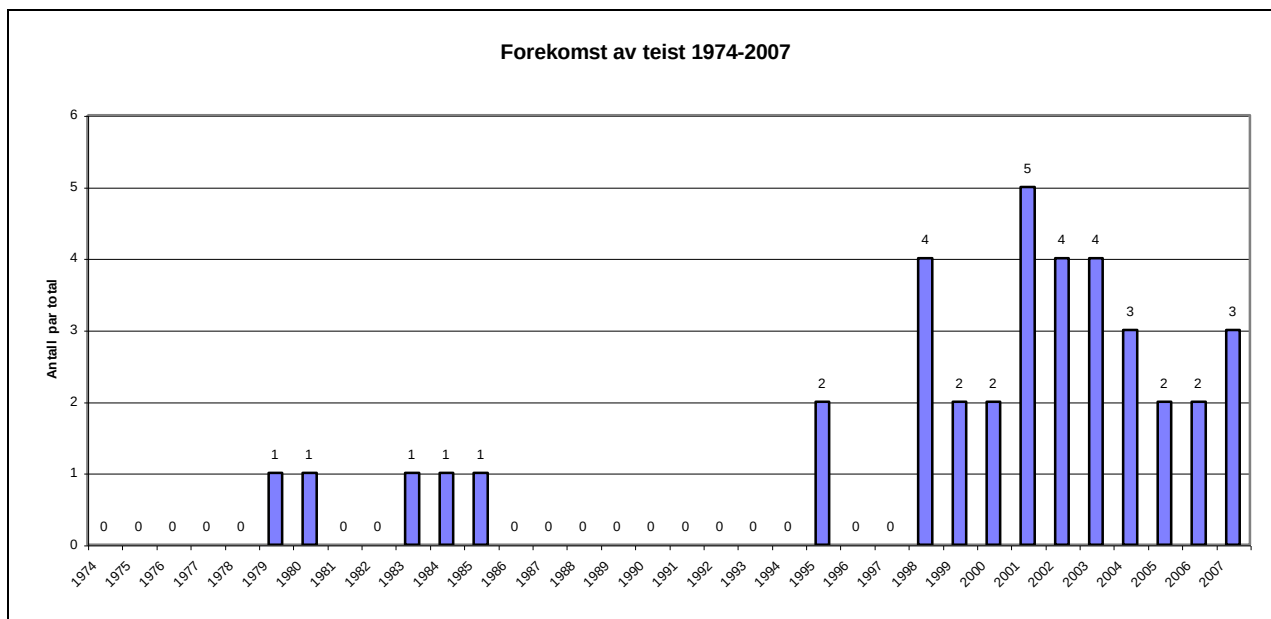
Makrellterne **NT = nær truet**

Makrellterna er også i sterk tilbakegang, men har nå stabilisert seg på et lavt nivå. Resultatet i 2006 (28 par) føyer seg inn i rekken av år etter år 2000 med liten hekkebestand. Årets resultat på 75 par er det beste siden 1998. Dette skyldes at makrellterna etablerte seg med to hekkekolonier på Stutsholmskjæra.

I motsetning til hettemåka er det noen kolonier av makrellterne andre steder i skjærgården. Mange av de største koloniene i skjærgården ligger på holmer og skjær som ligger tett opptil områder med stor menneskelig ferdsel, som i skipsleia eller tett inntil marinaer, båthavner m.m.. Dette gjelder for eksempel ved Sjøbua Valle, Brevikstrand og Midtfjordskjær i Kragerø-leia. Er dette en tilpasning til predasjon fra mink? Makrellterna flytter ofte rundt i skjærgården. Dersom minken har ”raidet” et reservat vil fuglene flytte neste år (Øyvind Olsen pers.medd.).

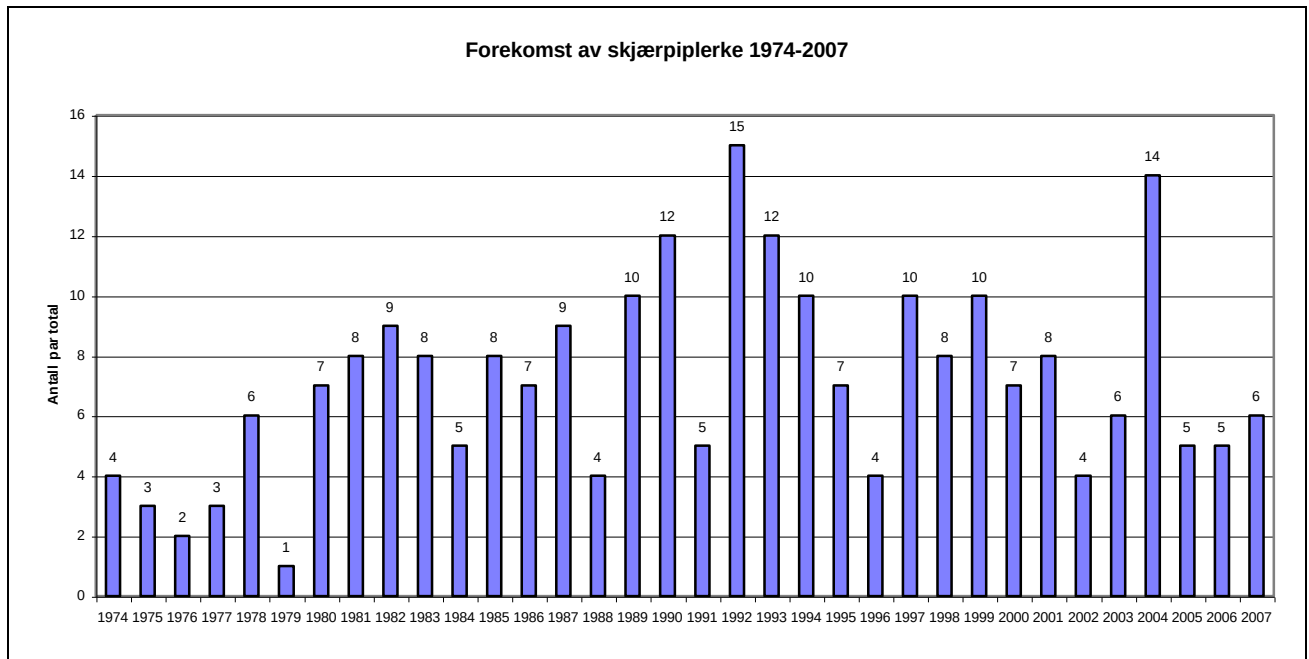
Teist NT = nær truet

Teist blir årlig observert i hekketiden ved Stråholmstein. Teisten hekker nok årlig ved Stråholmstein. Voksne fugler er her observert med mat i nebbet, voksen teist er sett flygende fra urer/brattkanter på Stråholmstein og ungfugler er observert i juli/august. I 1985 skrives det av Bergstrøm (1985) ”teist ble igjen konstatert ved Stråholmstein uten at sikker hekking kunne registreres. Flyvedyktige unger ble sett på Jomfruland senere på sommeren”. Det er ikke dokumentert sikker hekking av teist i Telemark i form av reirfunn. I Vestfold hekker flere par med teist (Trond Eirik Silsand pers.medd.).

I 2007 ble tre par registrert, to par ved Stråholmstein og ett par ved Lille Såstein. Paret på Lille Såstein skyldes registrering av 1 ind. 1.5. 2-5 par er registrert det siste 10. året. Hvorfor det ikke foreligger registreringer i perioden 1986-1994 er usikkert for det var med stor sannsynlighet teist i området da også. Gammelt råmateriale må gjennomgås.

Skjærpiplerke – Norsk ansvarsart

Skjærpiplerke av underarten *littoralis* hekker langs kysten av Telemark. Norge har et internasjonalt ansvar for arten ved å ha en betydelig andel av den europeiske hekkebestanden. Hvor mange par som hekker langs Telemarkskysten er usikkert.

Skjærpiplerke er nok noe tilfeldig fanget opp ved registreringene i sjøfuglkoloniene, i hvert fall tidligere år og spesielt de første årene. Arten har en forkjærlighet for utskjærgården. Lille Såstein, Stråholmstein, Raudholmane, Østre Rauane og Tviskjær er de viktigste reservatene for skjærpiplerke i skjærgården med opptil flere hekkende par. Som mest er 15 par registrert i 1992. I 2007 ble arten observert med et par i Krogshavn, to par på Stråholmstein, to par på Raudholmane og ett par på Stangskjæra.

Vi vet lite om bestandsutviklingen for denne arten i Telemark. Bergstrøm (1982) sier at ”på Jomfruland har en ved fuglestasjonen merket en tilbakegang i øyas bestand”.

Materialet på skjærpiplerke bør gjennomgås og revideres for å få en bedre oversikt over hekkebestanden av denne arten i Telemarksskjærgården.

På grunn av forvekslingsrisiko med heipiplerke bør spesielt lokaliteter i indre deler av skjærgården samt lokaliteter hvor arten kun er observert en gang eller to ganger vurderes særskilt.

Andre arter

Noen andre arter er også registrert som hekkende i reservatene.

Hvitkinngås har tidligere blitt funnet hekkende en gang i Telemark, på Lille Danmark i 1986. I 2007 ble arten igjen funnet hekkende da 2 ad og 2 pull ble observert i Herøya industripark 10.7-11.7 (Jarl Kjetil Johnsen til Fuglenett). I 2007 ble det også gjort flere observasjoner av hvitkinngjess i reservatene i ytter-skjærgården (Stråholmstein og Lille Fengesholmen samt Østre Rauen) og på andre holmer uten at hekking ble registrert. Det er å mulig at arten allerede har hekket et par år. Første hekkefunn er nylig gjort i Aust-Agder. Bestanden i Aust-Agder antas å være rundt 20 par (Roald Bengtsson under arbeid). Det er de siste årene gjort et økende antall observasjoner av arten i Telemarksskjærgården i hekketiden, og det er overraskende hvis ikke nye hekkefunn snart gjøres.

Kanadagås ble registrert som ny hekkeart i reservatene i 1999 ved Lagmannskjær i Frierfjorden. Voksne fugler ble sett på Furuholmen i 2000-2002, men det ble ikke dokumentert reirfunn. I 2004 ble kanadagås registrert på Vestre Skjæret med et par med 3 pull både 16.5 og 7.6. I 2006 ble voksne fugler registrert på to lokaliteter i Kragerø-skjærgården. 1 ind. ble observert ved Kjøholmskjæra ved 1. telling og 1 par ved Tviskjær ved andre telling, men det ble ikke konstatert hekking her.

I 2007 ble et par registrert på Lagmannskjær ved at fugl ble registrert på reir 3.5. I 2007 ble videre 1 ind. observert ved Lille Fengesholmen ved 1. telling. I 2007 ble det innerst i Voldsfjorden også observert en kanadagås sammen med en krysning av kanadagås x hvitkinngås? med en pull (se bilde)

Kanadagås sammen med en krysning av kanadagås x hvitkinngås? med en pull innerst i Voldsfjorden 26.5.2007. Foto. Rune Solvang.

Kanadagåsa hekker nå årlig i innerste del av Frierfjorden (sikkert også utenfor reservatene). Det er foreløpig ikke kjent hekkefunn fra Kragerø-skjærgården, men det er å forvente at arten allerede hekker i Kragerø-skjærgården eller at det vil komme en etablering.

Sivhøne (rødlistet NT) ble registrert på Stråholmstein i 1982. Ett par ble da funnet på Stråholmstein i en liten sivbevokst dam på den nordvestligste av de to øyene. Bergstrøm (1981) nevner også funn ved Omborgsnesholmane i 1981 (1 individ eller 1 par) som det første funnet av sivhøne i reservatene. Fra tidligere er det kjent et hekkefunn fra Stråholmen i 1979 (Bergstrøm 1981). Sivhøna er meget sjelden i skjærgården, og ingen funn foreligger i reservatene etter 1982.

Strandsnipe hekker nok i enkelte reservater. Denne arten er ikke kommentert i tidligere rapporter. 1 syngende strandsnipe ble hørt ved Omborgsnesholmane 23.5.2007 (egne registreringer). Videre ble 1 ind. observert ved Stråholmstein 19.6, 1 ind. observert ved Torskholmen 25.6, 1 par eller individ observert ved Ropen 8.6 og 1 par eller individ observert ved Teineskjæra 1.7.

Videre hekker **linerle, steinskvett og kråke** med sikkerhet i flere reservater.

Øvrige **spurvefuglarter** kan også hekke i reservater med noe skog, men det har vi liten oversikt over.

4.5 Vedleggsliste

Vedlegg 1: Antall hekkende par sjøfugl i Telemarks sjøfuglreservater i 2007

Vedlegg 2: Antall hekkende par sjøfugl i Telemarks sjøfuglreservater 1974–2007

5. Kilder

Artdatabanken. Artfakta. www.artdatabanken.se

Haftorn, S. 1971. Norges fugler. Universitetsforlaget. 862s.

Skarboe, H. & Olsen, Ø. 2002. Rapport fra telling av knoppsvaner i Kragerøskjærgården (i 2002). 6 sider + kartvedlegg.

Steel, C. 2004. Registreringer av sjøfugler i Aust-Agders skjærgård 2004. Fugler i Aust-Agder Supplement nr. 1 2004. sider.

Solvang, R. 2008. Telling av hekkende fugl i Stråholmen landskapsvernområde og naturreservat i 2007. Rapport under utarbeidelse.

Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. 1999. Svens fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement 31, Stockholm.

Lorentzen, S. H. 2006. Det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugl. Resultater til og med hekkesesongen 2006. – NINA rapport 203. 53s.

Antall hekkende par sjøfugl i Telemarks sjøfuglreservater i 2007

Art	K N O P P S V A N E	K A N A D A G Å S	G R Å G Å S	G R A V A N D	S T O K K A N D	T O P P A N D	Æ R F U G L	S I L A N D	T J E L D	R Ø D S T I L K	S T E I N V E N D E R	S A N D L O	H E T T E M Å K E	F I S K E M Å K E	G R Å M Å K E	S I L D E M Å K E	S V A R T B A K	M A K R E L L T E R N E	T E I S T	S K J Æ R P I P L E R K E	A N T A L L A R T E R	A N T A L L P A R
Reservat																						
1. FURUHOLMEN							8	1	1					11	1						5	22
2. VESTRE SKJÆRET							5	1	1					6				1			5	14
3. LAGMANNSKJÆR	1	1	3			1	12	2							5	48	3				9	76
4. OMBORSNESHOLMANE	1		4			3	25	2	2					16	120	81	6				10	260
5. KROGSHAVN			1				10		2					18	1		2			1	7	35
6. LILLE SÅSTEIN			1	1			45	2	3					3	33	2	11		1		10	102
7. KRÅKA							7		1					2			1				4	11
8. LINDHOLMANE			2				6	1	2						1		2	1			7	15
9. SELSKJÆRA			1				3		1					2							4	7
10. STRÅHOLMSTEINEN			4	2			45	2	6	1				9	52	33	55		2	2	12	213
11. RAUDHOLMANE			1	1	1		12	1	2			1		12	8	2	15			2	12	58
12. LILLE DANMARK			2	1	2		20	3	2					3	82	91	10				10	216
13. TORSKHOLMEN	1		2				4	1	1					2			1				7	12
14. ROPEN			4	1			6	1	3					2	1						7	18
15. STUTSHOLMSKJÆRA			2		1		12	1	2				2	6	1	1	1	48			11	77
16. GEITHOLMSUNDET			1				5		2					4							4	12
17. GJESSKJÆRA			1	1	1		8	2	4						4	1	7				9	29
18. STANGSKJÆRA	1		2				7	2	3	1				2	2		3	4		1	11	28
19. HATTHOLMEN							3							1			1				3	5
20. SKADDEN			2				5		3			2									4	12
21. ØSTRE RAUANE			3	1			23	1	2					5	13		3	8			9	59
22. TVISKJÆR			2				20	1	2					2	140	13	10				8	190
23. ROGNHOLMEN							2							3			1	4			4	10
24. BUKKHOLMSKJÆRA							1										1				2	2
25. TEINESKJÆR			1	1			11	2	3					20	2	2	1	9			10	52
26. LILLE FENGESHOLMEN			2		1		14	1	1					7	30	7	2				9	65
27. KJEHOLMSKJÆRA	1		1				5		3					1			1				6	12
TOTALT	5	1	42	9	6	4	324	27	52	2	0	3	2	137	496	281	137	75	3	6		1612
Antall reservat arten finnes i	5	2	21	9	6	2	27	18	23	3	1	2	2	22	17	11	21	8	3	5		

Antall hekkende par sjøfugl i Telemarks sjøfuglreservater 1974-2007

	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Knoppsvane	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	4	4	4	5	7	5	5	8	3	9	10	5	12	9	9	6	9	6	5	5
Hvitkinngås	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kanadagås	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	2	1
Grågås	0	0	1	1	2	2	2	4	6	7	7	9	9	8	8	11	7	10	16	15	15	14	16	17	13	18	21	24	26	41	39	30	39	42
Gravand	7	7	4	8	8	4	6	6	14	16	9	15	13	10	4	14	7	8	8	11	9	15	8	11	10	7	11	13	13	12	13	8	10	9
Stokkand	0	0	2	0	0	1	2	4	1	8	4	0	2	2	6	4	4	3	7	7	4	7	9	3	3	1	3	3	2	6	4	1	4	6
Toppand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	2	4	6	4
Ærfugl	130	70	71	172	123	219	130	173	175	175	175	184	163	161	289	262	320	366	351	373	404	467	401	384	431	501	476	577	487	557	661	546	320	324
Siland	12	22	10	22	26	20	12	21	23	27	32	28	18	17	18	15	19	16	21	19	21	30	28	17	14	17	19	16	19	17	29	15	23	27
Sivhøne	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tjeld	32	46	52	38	60	54	62	65	68	79	74	74	69	63	65	57	57	58	57	60	63	68	54	51	54	59	60	63	51	49	46	59	49	52
Sandlo	1	0	0	0	0	1	1	5	4	5	1	1	2	1	2	0	0	0	1	2	3	4	1	2	0	3	1	1	2	1	3	4	4	3
Rødstilk	0	0	1	0	0	0	2	1	3	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	2	0	2	0	3	0	0	1	0	2	1	1	2
Steinvender	2	1	2	1	2	1	2	3	5	2	1	2	2	3	2	1	2	2	0	3	2	3	0	4	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0
Svartbak	56	38	38	44	55	37	55	44	47	66	64	71	92	94	88	81	76	86	100	133	131	141	137	164	176	134	149	168	138	137	158	134	111	137
Gråmåke	130	170	95	150	240	357	293	324	337	333	325	397	436	437	544	489	519	521	606	556	601	513	676	673	610	579	524	496	465	523	545	519	426	496
Sildemåke	80	170	110	140	120	107	184	198	200	236	171	166	139	150	264	183	162	145	192	148	192	263	147	208	200	239	212	174	221	201	267	297	260	281
Fiskemåke	850	1400	1200	950	1150	1002	1182	1077	1127	792	697	699	524	549	568	451	426	435	395	423	418	363	367	307	283	222	245	193	151	173	153	131	136	137
Hettemåke	290	450	700	800	650	454	796	607	360	347	437	401	378	352	383	413	372	341	158	119	217	171	105	27	12	12	7	1	2	0	26	8	1	2
Makrellterne	220	180	170	200	225	205	135	181	225	171	115	117	140	153	180	154	127	133	161	173	69	102	41	82	89	37	50	39	25	23	55	39	28	75
Teist	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	4	2	2	5	4	4	3	2	2	3
Skjærpiplerke	4	3	2	3	6	1	7	8	9	8	5	8	7	9	4	10	12	5	15	12	10	7	4	10	8	10	7	8	4	6	14	5	5	6
Totalt antall par:	1814	2557	2458	2529	2667	2466	2872	2721	2605	2274	2119	2173	1996	2011	2429	2150	2114	2135	2095	2060	2165	2180	1997	1971	1917	1850	1801	1792	1624	1758	2032	1809	1432	1612